

ŽIVA ZAJEDNICA

D2384E

Rujan/September 1987.

Broj 9 (84)

»LEBENDIGE GEMEINDE«

MITTEILUNGSBLATT DER
KROATISCHEN KATHOLISCHEN MISSIONEN
ERSCHEINUNGSORT FRANKFURT AM MAIN

CIJENA/PREIS 1,-DM

LIST HRVATSKIH KATOLIČKIH MISIJA

Molite bez prestanka! (1 Sol 5,17)

Na ovogodišnjoj Vjeronaučnoj olimpijadi naših mladih, koja se održala na temu „Liturgija i njezini simboli“, jedno je poglavlje bilo posvećeno Božanskom časoslovu. Mladež je vrlo dobro naučila gradivo i vrlo spretno odgovarala na pitanja koja su se odnosila na značenje, dijelove i način moljenja te liturgijske molitve Katoličke Crkve. Slušali smo ih kako kolegama i starijima vrlo uvjerljivo i točno tumače učenje II. vatikanskog sabora o časoslovu. Čuli smo da u moljenju časoslova „sam Isus Krist moli sa svojom Crkvom“, da „časoslov posvećuje tok dana i noći“, da „svi mole časoslov u ime Crkve“, da su „pohvale, kao jutarnja molitva, i večernja, kao molitva predvečerja, dvostruke stožeri svakidašnjeg časoslova“ itd.

No, opće je poznato da samo znanje nije uvijek dostatno. Tek kad ono prijeđe

u praksu, postaje cjelovito. Zato nam se nametnulo pitanje: koliko naših mladih u našim misijama, poslije naučene lekcije o časoslovu i poslije Olimpijade, moli Božanski časoslov? Skloni smo vjerovati da je takvih vrlo, vrlo malo. Čemu onda učenje ako ono ne prelazi u život, ako se ne pretače u djela. Latini su govorili da se „ne uči za školu, nego za život“. Koliko je časoslov ušao u molitveni život naših mladih?

A naši odrasli vjernici? Što oni znaju o časoslovu i njegovu moljenju i koliko ih sudjeluje u toj „molitvi koju Krist sa svojim Tijelom upravlja Ocu“? Bojati se da ih je manje nego mladih. Ili se možda varamo? Sabor pak izrijeком kaže: „Neka pastiri duša nastoje da se nedjeljom i o svečanijim blagdanima u crkvi zajednički proslave glavni časovi, naročito večernja. Preporučuje se i svjetovnjacima da mole Božanski časoslov, bilo sa svećenicima, bilo međusobno okupljeni, dapače svaki za se“ („Sveti sabor“, br. 100).

Gdje se to u našim misijama i po stanovima našega svijeta događa? Na prste bismo mogli prebrojiti sve naše laike koji mole časoslov naroda Božjega. Šte-

Moljenje Božanskog časoslova, a redovnice to posebno radosno i redovito čine, u stvari je „glas same Zaručnice koje razgovara sa Zaručnikom, to je molitva koju Krist sa svojim Tijelom upravlja Ocu“.

U ovom broju

- Molite bez prestanka str. 1-2
- Kevelaerski kongresi str. 3-4
- Dvadeseti kat str. 5
- Hrvatski jezik u dodiru s njemačkim str. 6-8
- Iz naših misija str. 9-13
- Iz Naddušobrižničkog ureda str. 14-15
- Odgoj i kažnjavanje str. 16-18
- „Porcijun – cola“ str. 19
- Uskoro hodočašće u Sv. zemlju str. 20
- Ivanu Raosu in memoriam str. 20

(Nastavak s prethodne str.)

ta. No, nije svijet samo tome kriv. Koliko ih svećenici i katehete upozoravaju na tu molitvu? Koliko se o časoslovu propovijeda, koliko se predavanja o njemu godišnje održa? Dužnost je dušobrižnika da Božji narod vode na „zele pašnjake“ vjere i molitve koji krijepe dušu, a ne samo da budu servis za zadovoljavanje vjerničkih potreba. Svećenici su snagom svoga poslanja voditelji i učitelji naroda u stvarima koje se odnose na vjeru i moral. Ponekad se dobiva dojam da su oni „vođeni“. Zato nerijetko opažamo kod naših vjernika podosta znakova infantilne religioznosti.

Moljenjem jutarnje i večernje religiozni život svakoga pojedinca i zajednice mnogo dobiva jer je u njima sadržano blago od neprocjenjive duhovne vrijednosti. Najprije, u časoslovu je mnoštvo molitvenih oblika: himan, antifone,

psalmi, čitanja Sv. pisma, molitveni zaživi, zaključna molitva. Većina se dijelelo svaki dan mijenja, pa nema dosadnog ponavljanja ni monotonije. U svakom je molitvenom času na neki način sabrano stoljetno molitveno iskustvo Crkve. Tko moli časoslov, moli s Crkvom, uključuje se u neizmijerni zbor molitelja i živi život crkvene godine, njezinih blagdana i otajstava. Moljenje časoslova doprinosi ustrajnosti u molitvi. Romano Guardini kaže: „Molitva je nutarnja potreba, milost – molitva je dužnost i napor“. Tko duže vremena moli svete časove, tome će dužnost moljenja prerastati u potrebu, u nužnost.

„Kršćanska sadašnjost“ iz Zagreba učinila je veliko djelo tiskajući cijeli „Časoslov rimskog obreda“ na hrvatskom. Koliko naših vjernika posjeduje tu izvanredno lijepu i korisnu knjigu-molitvenik? Jest da nije jeftina – kako i može

biti jeftino 5–6 tisuća stranica teksta (u četiri sveska) na finom biblijskom papiru – ali, koliko novca trošimo za nevažne i nevažne knjige i stvari?

S novom školskom godinom započeo je i vjeronauk. Bilo bi poželjno da vjeroučitelji na satovima vjeronauka nauče mlade moliti časoslov i da ga mole s njima. Bilo bi potrebno da svećenici malo više propovijedaju o toj jedinstvenoj molitvi Crkve i da je s Božjim narodom zajednički mole. Bilo bi poželjno da se pojedinci i obitelji, posebno mladi, prihvate te vrste molitve „u kojoj nema sentimentalnih riječi niti pobožnih pretjeranosti. Taj zrak može i mlad čovjek udisati...“ (Iz Uvoda u Mali nje-mački časoslov).

Pavao traži da molimo bez prestanka. Moljenje časoslova izvanredno ostvaruje to naređenje velikog apostola.

Ignacije Vugdelija

Urednikova riječ

Dragi čitatelji,

S malim zakašnjenjem, zbog ljetnih od-mora, evo vam u rukama devetog ovogodišnjeg broja našega lista. Naći ćete u njemu, po običaju, dosta priloga iz života naših misija. Preporučujemo vam posebno izvještaj o turneji „Ujaka“ po Americi i Kanadi. Više nam se sudionika javilo i priopćilo da je „ujakački“ posjet oživio istinu kraljevstva Božjega u mnogim gradovima američkog Zapada u kojima žive naši hrvatski sunarodnjaci.

U odnosu na druge brojeve našega lista u ovome ne pišemo puno o životu i radu naših misija. O tom se i inače puno ne piše u mjesecima ferija, što opet ne znači da on i u to vrijeme nije bio bujan, zanimljiv. Najistinskiji, ljudski i kršćanski život, onaj duhovni, milosni, ne može se tako lako ni zabilježiti. A on je najvažniji, najvredniji. On se sigurno proživljavao i ovih ljetnih dana.

Donosimo zato u ovom broju nekoliko pripovijesti o životu, sudbini, rekli bismo, naših ljudi u specifičnim okolnostima, naših ljudi koji lišeni onoga najosnovnijega – obitelji, žive svoj život u mu-ci, jadu i tegobama, a da ne očajavaju. Pročitajte svakako: „Porcijun-kola“ i „Na dvadesetom katu“. Možda se netko

u tim crticama prepozna, možda prepozna i nekoga od svojih najbližih.

U redovitoj rubrici „Iz hrvatske kulturne baštine“ ne donosimo ovoga puta ni jedno veliko hrvatsko katoličko niti ino ime i njegov život. Naša suradnica posvetila je svoje razmišljanje vrlo aktualnoj problematici jezika i nasloвила ga: „Hrvatski jezik u dodiru s njemačkim“. Uvjeran sam da će vas sve to razmišljanje zanimati, budući da se svi mi koji u Njemačkoj živimo, danomice susrećemo s poteškoćama ponjemčivanja svoga vlastitog hrvatskog govora.

Sredina mjeseca rujna u Njemačkoj bila je u znaku dvaju međunarodnih kongresa: mariološkog i marijanskog koji su se održavali u hrvatskim katolicima poznatom i dragom hodočasničkom mjestu Kevelaeru, u blizini nizozemske granice.

Moljenje Božanskog časoslova pomaže u svakom slučaju kršćanskom rastu u vjeri, rastu koji ne smije stati s primanjem sakramenata potvrde i ženidbe. O tome opširnije u uvodnom članku.

Naći ćete i drugih priloga, pjesama, zapazanja, imena, proslava. Sve vas najusrdnije molimo da nas ne zaboravite svojim dopisima. Mi ćemo ih sve nastojati uvrstiti i tako priopćiti našoj čitateljskoj javnosti.

Ugodno vam čitanje uz iskren pozdrav želi vaš

fra Ignacije Vugdelija, urednik

Kuma M. Mathieu

Nedavno je Mirelle Mathieu, slavna francuska pjevačica zabavnih melodija, bila krsna kuma male Sofije Mourousi. Iza kako je u ime djevojčice uzela krsnu svijeću, otpjevala je uz krsni zdenac Schubertovu „Ave Maria“. Svoju obavezu kumstva Mireille je shvatila vrlo ozbiljno. Sama kaže: „Kuma je druga majka. Ja znam o čemu govorim, jer sam pomagala svojoj majci da odgoji moje trinaestero braće i sestara.“

Mireille Mathieu u „veselom razgovoru“ sa svojim krsnim kumčicom Sofijom M.

PROMJENA ADRESE:

Hrvatska katolička misija Erlangen dobila je nedavno nove prostorije i novi telefon. Nova adresa i telefon: 8520 Erlangen, Hoffmannstr. 24, tel.: 091 31/20 70 36.

Kongresi u Kevelaeru

Marija, Majka vjernika

Međunarodna papinska marijanska akademija iz Rima, kojoj su na čelu hrvatski franjevci dr. fra Pavao Melada i dr. fra Dinko Aračić, organizirala je od 11. do 20. rujna ove godine dva međunarodna kongresa u Kevelaeru, poznatom marijanskom prošteništu. I na jednom i na drugom kongresu – 10. mariološkom i 17. marijanskom – sudjelovao je vrlo velik broj stručnjaka iz 27 zemalja koji su u višednevnom radu nastojali osvijetliti temu: „**Marija – Majka vjernika. Štovanje Marije u 19. i 20. stoljeću**”. Predavači su, njih 281, bili podijeljeni u 8 jezičnih sekcija od kojih je hrvatska bila jedna od brojnijih. Dvanaest je predavača, a među njima je bilo i svjetski poznatih mariologa, govorilo na plenarnim sjednicama. Sve se odvijalo mirno i dostojanstveno, sve je bilo u znaku razmišljanja i konkretnog štovanja Marije po kojoj je svijetu došlo „mlado Sunce s visine”. Na kongresima su bili nazočni mnogi biskupi i kardinali, svećenici, redovnici i redovnice iz svih krajeva svijeta. Svetog Oca Ivana Pavla II, koji je tih dana boravio u pastoralnom posjetu Sjedinjenim Američkim Državama, zastupao je krakovs-

Hrvatski hodočasnički puk ispunio je veliko dvorište Pax Christi kapele u Kevelaeru za vrijeme euharistijskog slavlja koje je predvodio naš Kardinal.

ki nadbiskup kardinal F. Macharski. U brzopjavu koji je fra Pavlu Meladi uputio u ime Sv. Oca kardinal državni tajnik Casaroli, kaže se: „Želimo da taj skup pojasni marijansku tajnu i produbi ljubav prema tako velikoj Majci i Kraljici

koja ide ispred Božjeg naroda na njegovo hodočasničko hodu u vjeri”.

U okviru kongresa organizirano je 12. rujna u koncertnoj dvorani grada Kevelaera hrvatsko kulturno veče koje je otvoreno pjevanjem hrvatske himne. Pozdravne riječi u prepunoj dvorani izrekli su fra Pavao Melada i pomoćni zagrebački biskup Djuro Kokša na više jezika. Biskup je, između ostaloga, zahvalio njemačkim vjernicima i njemačkoj Crkvi za nesebično zalaganje i materijalnu pomoć koju pružaju Crkvi u Hrvata. Potom je kamerni zbor „I. Lukačić”, pod ravnanjem maestra Željka Sojčića, otpjevao nekoliko Gospinih pjesama. Gospođa dr. Drina Blažeković-Sojčić ispjevala je „Suncu prosi vsa ka roža”, a gospođa Vera Cernić „Zemljo moja” i „Ave Maria”. Nastupio je i dječji zbor kölnske misije pod ravnanjem s. Jelene s dvjema pjesmama: „Dajte mi slatki pjev” i „O Marijo, Majko”. Klapa „Bonaca” iz Kölna zadivila je i razdragala slušateljstvo prekrasnim pjevanjem dalmatinskih pjesama. Na kraju je folklorna grupa „Branimir” iz Moersa otplesala splet bunjevačkih kola, a folklorna grupa „Zagreb” iz wupertalske misije hrvatske narodne ple-

„Ne bojim se za spasenje ni jednoga čovjeka koji voli Mariju”, rekao je kardinal Kuharić citirajući svoga predšasnika blagopokojnog kardinala Alojzija Stepinca.

(Nastavak na sl. str.)

(Nastavak na sl. str.)

sove iz Podravine. „Zagreb” se i opet pokazao u svem svom sjaju, znanju i raskošnosti. Kroz program se spretno i četverojezično vodili Nadica Markovića i fra Božo Vuleta.

Hodočašće hrvatskih vjernika iz Sjevernorajnsko-vestfalske regije u Kevelaer, koje se održava svake prve subote listopada, organizirano je ove godine u subotu 19. rujna. Došlo je dosta našega svijeta, ali moglo je, trebalo ga je doći više, jer je i povod bio nesvakidašnji, nesvakogodišnji. Istina je da je Kevelaer „s neruke”. No, zato treba posebno pohvaliti one misije iz Rajnsko-majnske regije koje su autobusima dovele svoje vjernike u to Gospino svetište, za tu prigodu.

Prije sv. Mise koja je počela u 12.30 sati obavili su hrvatski vjernici pobožnost križnog puta koju je vodio naš kardinal Kuharić. On je predsjedao i euharistijskom slavlju. Koncelebriralo je više od 70 svećenika. Našem okupljenom svijetu, a bilo je više od dvije a manje od tri tisuće hrvatskih vjernika, najprije je pozdravnu riječ uputio misionar fra Pavao Obrdalić iz Moersa. Nakon njega naše je vjernike pozdravio predstavnik biskupije Münster. Potom je k mikrofonu pristupila majka Tereza i održala kratki govor na hrvatskom jeziku. Ljudi su bili ganuti i oduševljeni. Pozvala je sve nazočne na obiteljsku molitvu i zapabila doslovce: „Neka nam Gospa isprosi ljubav prema Isusu i prema ljudima”.

U vrlo lijepoj, poprilično kratkoj i nadahnutoj propovijedi naš je Kardinal, uz ostalo, rekao da „sve zlo dolazi iz tame početnog grijeha”, da je Marija „zora novog Sunca, novoga Dana”. Napomenuo je da „tama i danas prekriva zemlju” i da Papa i proglašuje Marijinu godinu u nadi da će po njoj svijetu doći Isus Krist, jedini čovjekov Spasitelj. Kardinal reče da se u čovječanstvu pojavljivalo i pojavljuje mnogo „spasitelja”. Ali što su učinili, dokle su čovjeka doveli? Da naš Nadbiskup voli iseljenu Crkvu u Hrvata, čuli smo i ova puta, u njegovoj propovijedi. Ispričovjedio je, naime, kako je jedan naš Zadrani, opraštajući se od sina koji ide u nepoznato, darovao mu kurnicu i zamolio ga da Gospe nikad ne zaboravi. Taj sin je dobio sina, ali dragog „amane-ta” iz starog kraja ne zaboravlja, čuva ga kao najdražu uspomenu. Citirao je i blagopokojnog kardinala Stepinca koji

Na zidovima hodnika uz koncertnu dvoranu u Kevelaeru bile su izvijene i „zidne novine” na kojima je ukratko zabilježena sva povijest naše Crkve i našega naroda.

reče: „Ne bojim se za spasenje ni jednog čovjeka koji voli Mariju!” Ka i majka Tereza i kardinal Kuharić poziva sve naše ljude da počnu s obiteljskom molitvom, s molitvom u obitelji i da će tako najlakše sačuvati svoje ljudsko dostojanstvo. Uvesti Mariju u kuću, u dom, znači uvesti Svjetlo, Isusa Krista, rekao je na svršetku prvi čovjek naše Crkve. Okupljeno mnoštvo pozdravilo

je dugim aplauzom propovijed svoga Natpastira.

Među hrvatskim hodočasnicima bilo je i stotinjak vjernika iz Zagreba. Njima Kevelaer nije daleko! Svaka im čast!

Poslije popodnevne pobožnosti naši su se ljudi razišli u čvrstom uvjerenju da svaki onaj koji voli Mariju voli i Krista. A voljeti Krista znači voljeti život.

Ignacije Vugdelija

Novi predsjednik BK Njemačke

Na svom zasjedanju u Fuldi izabrali su njemački biskupi, 22. rujna 1987. godine, za predsjednika svoje Konferencije mainzskog biskupa **dr. Karla Lehmana**. On je u toj službi naslijedio kölnskog kardinala J. Höffnera. Novi predsjednik spada među najveće teologe Katoličke Crkve. Učitelj mu je bio nezaboravni Karl Rahner, bard katoličke teologije 20. stoljeća. Izboru se od srca radujemo i iskreno čestitamo!

Biskup Lehmann, dragi i česti gost na našim misijskim proslavama. Na slici (s lijeva na desno): p. Pavić, biskup Lehmann, biskup Kokša i p. Dukić.

Sudbine

Dvadeseti kat

Evo vidite, ovi prsti na desnoj nozi, njih više ne osjećam. Možete po njima udarati koliko vas je volja, ja ništa ne osjećam. – Ante je udario po prstima desne noge invalidskim štapom i uljudno ga ponudio i nama da i mi zamahnemo i provjerimo da je istina što govori.

Da, vidite, to je počelo prije dvije godine. Doživio sam nesreću iskrcavajući vagon željeznice. To je bio moj posao. Kako sam, Bože, pretovario dugačkih čeličnih šina. I nikada nisam pomislio da ću sada sjediti obložen jastucima, sam samcat u ovoj prevrućoj sobici s pogledom na višekatnice.

Nisam postavljao pitanja. Pustio sam Antu da govori. Nijemo sam promatrao tamnožutu kabanicu koju je imao na sebi. Noge je prekrizio u stopalu i nepomično, toplim i promuklim glasom nastavio svoju životnu priču. Priču punu tuge, nevolje, sjete, bježanja i opet nevolje... Na mahove bi zastao, pokazao na koji predmet u priprosto sobi i nastavljao. Govorio je poput čovjeka koji se više ničega ne plaši, rekao bih, kao čovjek koji je pobijedio sve što mu se ispriječilo na životnim putovima i stranputicama. Protrljao bi po koji put oči skinuvši pri tom zlatnobojne naočale. I ja bih se okrenuo samo onda kada bi Ante, opet svojim štapom, pokazivao prema siromašnoj vitrini u kojoj su se vidjeli trofeji, više u minijaturi, srebrno-tamne boje, razbacani i okrenuti u raznim pravcima.

– Ja sam vam, znate, dizao utege i osvajao trofeje. Ali sada, sada je to prošlost... Došao sam odmah po završetku rata u Austriju, zatim sam se prebacio u Italiju, nudili mi da pođem u Ameriku, a ja sam se skrasio u Meksiko i konačno se nastanio ovdje u Kanadi. Dobro je ova zemlja, ali... ovome se nisam nadao. Duga je priča zašto sam ostao sam. Pogledajte onu sliku.

Sa sjetom u očima pokazao je prstom prema slici na noćnom ormariću. Uokvirena u obični plastični četverokut, slika je odavala izvjesnu povijest. – Da, dragi moji, nastavio je Ante, to je ona. Nije mi bila žena, vjerenica mi je bila. Rat nas je pomeo. Ja u rat i nikada više nazad. – A gdje je ona sada? upitah, jer me dirnulo Antino držanje. – Ona je u starom kraju. Još je živa. Zadnji put

sam primio od nje pismo pedeset i šest, u jesen.

I pismo je u ladici. Nisam poslije više dobio odgovora na pismo. Ali sam saznao da je još na životu. I bolje je tako. Bolje da me sada ne vidi. Neka me se sjeća kao kršnog momka iz Like. Bolje da me ne vidi...!

Anti se oteže dugi uzdah, suze se zasvjetlucaše i krupne muške kapi potekoše i otkotrljaše se niz tamnožutu kabanicu. Više nije govorio. Progutao je, po ne

Život je od kršnog momka iz Like „učinio svoje“.

znam koji put, jauk izgubljenog u moru beznađa na dvadesetom katu u ovom kanadskom velegradu. Okružen otrcanim namještajem, skrivenim plinskim kuhalom, malenom stalažom s knjigama i uz uzglavlje s povećim radiokazetofonom.

Srce mi uzigra. Ispred sebe nisam više vidio Antu. Vidio sam duge povorke hrvatskih izbjeglica, iseljenika kako bježe i prelaze doline i bespuća. Pognute putnike u podpalublju prekooceanskih parobroda. Izgubljene raznih oblika. Profesore... svećenike... studente... vojnike... zaručnike... muževe. Svi su na istom putu. Traže. Hvataju se polu-

zatvorenih očiju, šire krug u beznađe. I još bih dugo gledao u priviđenje da me ne prekinu onaj blagi, promukli Antin glas. Nije to sve. Najgore tek dolazi. Ostao sam i bez novaca. Puno sam ga imao... I pretvarao ga u zlato. Puno, puno zlata... I dogodilo se zlo. Pokradeni bankarski trezori. Pet stotina i tri-deset... I ne po redu, ne po brojevima. Netko je znao gdje ima najviše blaga i vrijednih predmeta. I uzalud je bilo dokazivati koliko sam imao. Imam i dokumente, sve uredno. I ništa. Još sam na sudu. To je skupo i dugo traje. I ponesta mi svega. Još četiri mjeseca imam pravo stanovati u ovom stanu. Sve mi plaća država... – A onda, Ante moj, kuda ćeš? Država me šalje u starački dom. A tada, zbogom, Ante moj! Ali nadam se... nadam se da će mi barem jedan dio vratiti. Nego, znate, imam tu nekoliko kilograma riže. Ja je ne mogu sam pojesti pa je ponesite sa sobom i predajte časnim sestrama. One će je znati upotrijebiti.

Ostavili smo Anti lonac s ručkom i napustili višekatnicu. Inzenadili smo se kada smo izašli iz zgrade, nismo mislili da je tako visoka. Bacili smo pogled i gore visoko ugledali Antin štap s kojim nam je mahao i pozdravljao nas.

Otišli smo. Vani je bilo sparno. Vjetar je uspavljivao cvijeće u obližnjem parku. Antin glas nismo mogli čuti. Otišao je s vjetrom... u stari kraj, u Liku... i dalje. Bez riječi smo zatvorili vrata automobila i odjurili u svakidašnjicu. Iza nas su ostali neboderi, višekatnica, i na dvadesetom katu sobica, Ante, trofeji, slika i...?

S. Maleš

Život s Kristom – lakši

Svaka sekunda života je dragocjena – samo čovjeku treba malo više vremena da to shvati.

Kad bismo imali više ljubavi i pažnje jedni za druge, u svijetu u kojemu živimo ne bi prevladavala tama, već svjetlost koja bi se u svakom danu nanovo rađala.

Život je težak, ali s Kristom koji nam pomaže sve ide naprijed. Čak i teško postaje lako.

Hrvatski jezik u dodiru s njemačkim

Jedan od najtežih trenutaka u životu bilo je za me vrijeme kada je 1983. g. moj tada troipogodišnji Stipan kretao u vrtić. Uvijek sam se nadala da do toga neće doći, da ćemo se uspjeti vratiti kući, pa me, dok sam prelazila taj prag, prožela žalost. Bojala sam se da će se od tog trenutka kod naše sveukupne spoznaje početi razilaziti i da krećemo putovima čija se odredišta ne daju ni naslutiti.

U ovo naše vrijeme kretanje djeteta u svijet uvijek je dramatičan događaj. Zbiva se neprirodno naglo, u vrtićima, dakle u izolaciji od djetetove organske društvene sredine. Ali ovdje se nije radilo o tome. Stipan je, iz moje perspektive, odlazio u strani svijet, a ja koja razumijem samo jedan jezik, svoj, razmišljala sam kako li ću otada s njim razgovarati.

Te osobne prilike, da sam s djecom izvan domovine, te svakodnevni razgovori o istoj stvari s ljudima u savjetovalištu, potakli su me na razmišljanja.

Čovjek je, osim rijetkih izuzetaka, sudbomosno vezan za svoj narod; nije ga izabrao, od njega se ne može odvojiti. Ma kako bili dijelovi sveopće ljudske uljudbe, ili posebno kršćanskog Zapada, uzorak nacionalnog kulturnog kruga ishodište je najfinijih dijelova naše osobnosti.

Posebna manifestacija etničke ukupnosti, i kroz vrijeme, dakle povijest, i kroz prostor, jest jezik. Jezik je indeks kulture, isprepleten je u svakoj pori narodnog bića. Kad govorim o jeziku, mislim uvijek na taj širi smisao, dakle ne samo na područja koja opisuju gramatiku.

Kako je besmislen jezik bez korijena pokazuje primjer esperanta. Mada bi ljudima univerzalan način sporazumijevanja bio koristan, pokušaj s izmišljenim jezikom nije se mogao šire razviti.

Učenje jezika započinje rođenjem, možda čak i prije rođenja, slušanjem i oponašanjem govora ljudi s kojima dijete živi. Taj prvi jezik nazivamo materinskim, jer ga uglavnom učimo od majke. Uz taj se jezik povezuju prve spoznaje o sebi i svijetu, njime iskazujemo i u njega pretačemo prva znanja i doživljaje. Odatle može proizići osjećajna vezanost za materinsku riječ, pa „osjećaj za jezik pripada u najintimnije čovjekove osjećaje.”¹⁾ To je prvo što preko svoje obitelji dobivamo od svog naroda a ujedno je naša slika svijeta.

Ako se nositelji materinskog jezika odvoje od svoje jezične zajednice, a to se počelo događati s nama kad smo krenuli u Njemačku, jezik dolazi u dodir s jezikom nove sredine i u takvim okolnostima doživljava posebnu sudbinu.

Kao i kultura jednog naroda, jezik je otvoreni sustav i u neprestanoj je promjeni. Jedna od razina na kojoj se zbivaju takve promjene je svakako doticanje. Pogled u povijest hrvatskog, kao i svakog drugog jezika, pokazuje da je on dolazio neprestano u dodir s drugim jezicima, pa posuđenice, a one su rezultat tih doticaja, odražavaju dio povijesti cijelog naroda. U današnje se vrijeme ti utjecaji odvijaju učenjem stranih jezika, putovanjima, slušanjem strane glazbe ili, najnoviji primjer, uvođenjem bitno novih tehnologi-

ja. Ja bih rekla, da ako je jezik uređen, standardiziran, a prilike oko jezika poticajne za jezik, tu se pokazuje relevantnost političkih prilika unutar jezične zajednice, posuđenice mogu značiti bogaćenje.

Lingvistika, a tim se područjem bavi lingvistika jezičnih dodira (kontaktna lingvistika), obično razlikuje posuđivanje i miješanje (interferenciju). „Posuđivanje je utjecaj koji se odvija uglavnom na leksičkoj razini, posuđujemo samo izolirane riječi, a miješanjem se smatra utjecanje jezika na jezik u većim razmjerima, na svim područjima, dakle na morfološki sustav, na glasovlje i na sintaksu.”²⁾

Kad smo se kao manjina našli u oceanu druge kulture, našli smo se u procesu intenzivnih dodira, naravno, jednostrano. Prvih godina na to nismo ozbiljnije ni mislili, nitko se nije zabrinjavao da bi se s njegovim jezikom moglo nešto „dogoditi”. Sve snage radnici su usmjerili na to ne bi li naučili koju riječ njemačkog i tako se uspjeli sporazumjeti. Njemački se uglavnom nije učio ni sustavno ni ozbiljno, jer nitko nije ni mislio dugo ostati, a s druge strane, živjelo se u zatvorenim skupinama, u barakama i domovima, pa je dodir s njemačkim bio minimalan. Zato je broj unesenih elemenata u to vrijeme vrlo ograničen, unošenje se odvijalo samo na leksičkoj razini, i to se unose samo imenice. Radnici su govorili „banov” (Bahnhof), „ofentalt” (Aufenthaltsurlaub), „pulir” (Polier), „bauštela” (Baustelle) itd. Te unesene elemente možemo nazvati posuđenicama jer o ozbiljnijem miješanju još nema govora.

Interesantno je, međutim, da su te prve tuđice tako snažno ušle u hrvatski da su neke prenesene u domovinu gdje dalje žive. U cijelom duvanjskom kraju ne samo da svatko zna što je „bauštela”, nego se može čuti da riječ upotrebljavaju i oni koji ne rade u Njemačkoj.

Kako su godine prolazile, doseljavale se i stvarale obitelji, dijaspora se morala sve više otvarati svijetu u kojem se živjelo, pa su dodiri postajali jači. U hrvatski se unosi sve više elemenata njemačkog. Kako smo u ovu visokoindustrijsku kulturu došli uglavnom iz ruralnih sredina, velik je broj područja iz kojih se počelo unositi. Budući da su svi ova došli raditi, sve što je u vezi s radom, s radnim odnosom, najveće je područje unošenja. Umjesto hrvatskih riječi upotrebljava se „firma” (Firme), „iberštunde” (Überstunden), „lonbiro” (Lohnbüro), „kurcarbajt” (Kurzarbeit), „štacijon” (Station), „urlab” (Urlaub), itd. Dalje se unosi „kranken-kasa” (Krankenkasse), „bus” (Bus), „firešajn” (Führerschein), „ampel” (Ampel), „špilplac” (Spielplatz), „švimbad” (Schwimmbad), „konto” (Konto), „termin” (Termin), „kindergarten” (Kindergarten), „kripe” (Kinderkrippe), „brečen” (Brötchen), „saft” (Saft) itd.

U savjetovalištim se, umjesto hrvatskih riječi, često čuje „socialamt” (Sozialamt),

Odlazak djeteta u svijet uvijek je dramatičan događaj. Samo svjesna majka može učiniti da dijete ne pati previše pod tuđim nebom i da bude sretno.

„arbeitsgericht“ (Arbeitsgericht), „gerichts-folzier“ (Gerichtsvollzieher), „gutachten“ (Gutachten), „lonštojer“ (Lohnsteuer), „konkurs“ (Konkurs), „antrag“ (Antrag) itd.

Oblik tih riječi preuređen je zamjenom najbližih glasova, jer se glasovni sustavi jezika nikada, pa ni u ovom slučaju, ne poklapaju. To se dobro vidi kod riječi „brečen“. Ona se naime pojavljuje i u obliku „bročen“, što pokazuje kako su govornici tražili najbližu preobrazbu pa je došlo do različitih kompromisnih replika. Isto je i sa riječi „gerist“ (Gerüst) koja se pojavljuje i kao „gerust“. Hrvatskom se prilagođuje i distribucija glasova i naglasak.

Kako su se promjene dalje odvijale, teško mi je preciznije opisati. Iako sam pomno tražila, nisam našla niti jedan rad o našoj jezičnoj situaciji u Njemačkoj. Važan bi nam bio svaki rad koji bi s etnolingvističke točke opisao ove prilike, a posebno radovi s područja psiholingvistike. Isto bi nam tako, u pedagoškom radu, jako pomogla istraživanja o područjima miješanja.

S mojim skromnim jezičnim znanjem, poslijeratna sam generacija kad se hrvatska gramatika malo učila, pokušala sam slušati kako ljudi danas govore i u dva dana čula sam, od odraslih govornika, ovo:

„Oni su mi bevazili na konto“.

„Rekla sam djeci da se moraju bolje benemeniti“.

„Ja nju hasem“.

„Mora li se ona meldovati?“

„On ibeni a ništa ne koristi“.

„To će bald dvije godine“.

„Izvadi to raus!“

„Maj je šef šreklih“.

„Oni će imati teško“.

„Lijepi kraj tjedna!“

U prvih pet primjera vidi se da su govornici unijeli glagole i prilagodili ih hrvatskoj gramatici. Slijede primjeri s prilozima, te primjer s pridjevom. Zadnja dva primjera su prevedenice (kalkovi) njemačkih idioma (sie werden es schwer haben i schönes Wochenende).

Već je na prvi pogled očito da se jezično stanje, uspoređujemo li ga s onim od prije deset godina, jako izmijenilo. Unošenja su obilnija, miješanje je jako uznapredovalo. Prihvatanje jezika u takvoj količini ne znači, naravno, samo vanjsku promjenu, nego i unutarnju. **Tu počinje zamršeno pitanje kulturnog identiteta migranata.**

Opisana slika jezičnog stanja odraslih, naše tzv. prve generacije, nije međutim generalna. Osobni razvoj svakog migranta ima svoju putanju i u rijetkih osoba susrela sam nepovrijeđeno jezično ponašanje. Time ne mislim ni na kakvo jezično čistunstvo već na stanje jezika koje podsjeća na adekvatni jezični uzorak u domovini. Isto tako, postoji mali broj osoba koje upotrebljavaju nje-

mački, bilo u lošem, bilo u standardnom obliku. Za neke se slučajeve mogu dati objašnjenja: dob pri dolasku, radno mjesto, stambene prilike, veze s domovinom, brak s njemačkim partnerom ili brak s nekim drugim strancem. Uočljivo je da postoje ljudi sličnih vanjskih prilika a različitog jezičnog ponašanja. Tu možda nastupa uloga svjesnog stava i brige.

Kao i u svemu u životu i u jeziku postoji linija manjeg napora, manjeg otpora. I emotivni stav, a on se može protezati od lojalnosti, preko ravnodušnosti sve do odbojnosti, značajno će utjecati.

A što je s djecom i mladeži? Prvo što ćemo uočiti je da govore njemački poput njemačkih vršnjaka slične socijalne sredine. Govore li hrvatski? Jesu li dakle dvojezični? Koji god lingvistički rad uzeli u ruke, vidjet

Djeca u roditeljskom domu lakše je nego u tuđini. Ovaj sedmogodišnjak već znađe što je to albarska nošnja.

ćemo da postoje najrazličitija mišljenja što je uopće dvojezičnost. Naći ćemo jezičara koji smatra da je puko pasivno razumijevanje jezika već dvojezičnost. Meni se ovdje čini upotrebljiv kriterij perfekcije i ja bih rekla da su dvojezični (bilingvni) oni govornici koji mogu promijeniti kôd i upotrijebiti i drugačiju fonološku strukturu i sintaksu. Tu ne mislim na neku apsolutnu perfekciju, jer je ona u jezičnoj praksi običnog smrtnika potpuno nezamisliva³⁾.

Prije negoli odgovorim na pitanje o jeziku naše djeci i mladeži, moram spomenuti **diglosiju**. Diglosija je termin koji je sociolingvistika tek nedavno uvela i razvila. Njime opisuje društva koja poznaju dva jezika, a upo-

trebljavaju ih prema situacijama. Tijekom vremena ne dolazi do istiskivanja jednog od strane drugog, što se može objasniti time da jedan jezik obavlja funkcije različite od onih za koje služi drugi jezik, jedan se npr. upotrebljava kod kuće i među prijateljima, drugi na poslu i u školi. Diglosija je bila jezična organizacija Gradišćanskih Hrvata, Nijemaca u Banatu te mnogih drugih manjinskih zajednica po svijetu.

„Dvojezičnost je više individualna jezična višestranost, a diglosiju karakterizira socijalna podijeljenost funkcija“⁴⁾.

Diglosija obično pretpostavlja dvojezičnost, ali ne mora. Primjer diglosije bez dvojezičnosti je ono plemstvo u Hrvatskoj koje je govorilo samo njemački, ili rusko zemljišno plemstvo koje je govorilo francuski, a da nije znalo ruski.

Pitanje o jezičnom ponašanju naše djece i mladeži, dakle naše druge i treće generacije, želim promijeniti i upitati: Je li nova situacija dvojezična ili diglosična?

U jezičnom ponašanju mladih postoje značajne razlike, ali se može smatrati gotovo pravilom da će, djeca i mladež, na svakom mjestu gdje ih se nađe dvoje ili više, rabiti njemački. Obratimo li im se hrvatski, vidjet ćemo da u govor moraju ulagati vidni trud, da su miješanja velika, da iz njemačkog unose i glasovni sustav, akcente i rečeničnu intonaciju te da govore znatno sporije. Dva jezika znači nisu ravnopravna, jedan je razvijeniji, drugi slabiji. Kod kuće, braća između sebe, pretežno govore njemački. Ponekad njemački govore čak i roditelji, bilo da ga znaju dobro, bilo lošije. Čula sam: „Gdje ti je heft iz zahkunde; što je danas za hausaufgaben?“ Usput, često upravo majke upotrebljavaju njemački, ili jako miješaju, obrazlažući to strahom da ih djeca inače neće razumjeti. Očito je da se tu odvija snažan utjecaj djece na roditeljski dom, i to na majku koja se njima najviše bavi.

Ako djeca, a ponekad i odrasli, njemački upotrebljavaju i u obitelji te na drugim mjestima na kojima nema Nijemaca (pred vjeronauk, prije dopunske nastave, na izletu), onda je jasno da se ovdje radi o dvojezičnosti bez diglosije. Očito je da hrvatski u Njemačkoj nema posebno zaštićenih funkcija i da naša nacionalna zajednica (njen mlađi dio) funkcionira bez šire prihvaćenog konsensusa koji jezik treba upotrijebiti u koje svrhe. J. Fishman kaže da se dvojezičnost bez diglosije javlja uvijek u uvjetima naglih socijalnih promjena, širokog napuštanja normi, prije konsolidacije novih. „Dislocirani emigranti naročito su skloni upotrebi svog materinskog jezika za unutargrupnu komunikaciju na nasumičan način. Budući su ranija značenja kuće, škole i posla poremećena, dolazi do izmjena vrijednosti pod utjecajem nove (industrijske) kulture. Jezici kuće, škole i posla, koji su se u prvo vrijeme držali odvojeno, počinju utjecati jedan na drugi leksički, fonetski i semantički. U

(Nastavak na sl. str.)

(Nastavak s prednje str.)

tim uvjetima jezik emigranata, tj. njegovi međuvarijete, doimlju se 'iskvareno'.⁵⁾

Sile koje vuku prema matici većine danas su posebno jake. S jedne strane tu su agresivna sredstva masovnih komunikacija, a s druge potreba da se migrant školuje u školskom sustavu nove zemlje ne bi li došao do što boljeg radnog mjesta i mjesta u društvu. Drugačije su bile prilike Gradišćanskih Hrvata koji su živjeli u agrarnoj kulturi, u relativno zatvorenim skupinama, a na svojoj zemlji. Nažalost, upravo ovi razlozi koje sam gore spomenula utječu u zadnje vrijeme i na njihove prilike pa noviji izvještaji **pokazuju da je jezično raslojavanje zadnjih destljeća izrazito jako.** Nives Ritig-Beljak piše u svom radu „Koezistencija jezika u Gradišćanskim Hrvatima“⁶⁾, da je teško reći radi li se ovoj o diglosiji ili o bilingvizmu, da je „u ovom času već teško odrediti što je sporedni a što dominantni jezik“, te da „bitne promjene istom očuju ovo područje“.

Nakon ovoga se samo od sebe nameće pitanje **ima li smisla čuvati hrvatski ako je njegovanje hrvatskog jezika samo zaustavljanje neminovnog procesa gašenja.**

To se pitanje često razglaba romantički, što je razumljivo, jer se radi o rezu u duboki svijet nacionalnih i osobnih osjećaja. Ideološki intonirane parole koje vidimo na nacionalnim priredbama i zabavama, nedavno sam na čelu dvorane vidjela transparent „**Obećamo da nećemo zaboraviti riječ djedova**“, zamjećujući, stvarajući kod iseljenika osjećaj krivice, a oduzimajući nam priliku da jasnije razaberemo što nam je činiti.

Kao i većina ostalih migranata intuitivno sam osjećala da ne može biti dileme hoće li ili neće djeca učiti hrvatski, ali sam dugo razmišljala kako riječima obrazložiti taj stav. Čini se da su moji najjači razlozi u pretpostavci da obitelj treba zajednički jezik. Jasno je da u našem slučaju to može biti samo hrvatski, a isto je tako jasno da taj hrvatski mora biti živ, mora moći „funkcionirati“, dijete ga mora poznavati dobro, da bez većih napora može izraziti ono što želi.

Kako to da taj jezik, u drugoj generaciji, ne zadovoljava kriterije koje sam spomenula? Jedan od razloga može biti to da se u obitelji malo razgovaralo. Posebno neizgrađeni jezik odmah ćemo uočiti kod djece koja su kao dojenčad išla u jaslice, kasnije u cjelodnevne vrtiće, u školskoj dobi u grupe za cjelodnevni boravak, a kasnije su, nakon nastave, bila u stanu sama pred televizorom, ili na ulici. Tu se posebno jasno pokazuje da je pitanje jezika kod migranata izrazito vezano uz ekonomske prilike. A upravo prve generacije migranata moraju puno raditi ne bi li poboljšale svoj položaj.

Obrazovni stupanj migranata⁷⁾ utječe na održavanje jezika, ali ne mora biti presudan. Poznajem obitelji bez ozbiljnog školskog obrazovanja, ali naglašene nutarnje stabil-

nosti, obitelji u kojima se provodila jezična dosljednost. Jedan primjer: Iva, 8 g., pita u uredu: „Oš mi dat bušicu?“ Isti taj dan pita Monika, 9 g.: „Mogu li imati lohmašine?“ (Obadvije su se htjele igrati bušeći papir.) Bušica doduše nije prava riječ, ali je cijeli izraz živ, a roditelji su neškolorani. Drugi je izraz manje vitalan, roditelji su školovaniji, ali rade cijeli dan, majka i navečer.

Takve jednostavne, možda i prepojednostavljene analize nisu uvijek moguće, ali se čini da postoji veza između stabilnosti jedne obitelji, intenziteta njezinih nutarnjih odnosa te njezinog jezičnog ponašanja i stupnja jezične tečnosti djece. A zatim i povratni proces: djeca znaju govoriti pa sa svoje strane učvršćuju obitelj.

Materinski jezik je svakako i prozor u svijet, i to ne u bilo koji svijet, već u svijet roditelja. Mada neki radovi mogu zbuniti⁸⁾, sve više autora smatra da je dvojezičnost, sama po sebi, korisna jer da obogaćuje spoznajne mogućnosti djeteta, otvara mogućnosti usporedaba itd.

To spominjem tek usput, jer o tome se često govori, ali eventualni faktor opće koristi (praktičnosti) ne pridonosi rješavanju našeg pitanja. Ono je daleko složenije, zamršeniije, gotovo da treba hrabrosti da ga se postavi: Hoće li Ivino i Monikino (ne)poznavanje hrvatskog utjecati na njihovu čvrstinu i time na sreću u njihovim životima... Hoće li ono što se suho zove akulturacija⁹⁾ odviti tako da od njih ne nastane ni mehanički hibrid, ni stranac i svojima i sebi...

S tim ćemo pitanjem lakše moći živjeti što ga bolje budemo razumijevali. Da su nam o našem ponašanju s jezikom, kao i o jezičnom ponašanju samom, potrebna ozbiljnija znanja, čini se da nema sumnje. *Maja Runje*

¹⁾ Dragutin Rosandić, Riječ materinska, Zagreb 1983.

²⁾ Rudolf Filipović, Teorija jezika u kontaktu, Zagreb 1986.

³⁾ A. Martinet (Éléments de linguistique générale, Pariz 1963.) kaže da bi onaj koji ne bi ni malo miješao bio virtuoz i da neki stupanj jezične interferencije treba uvijek očekivati.

⁴⁾ Joshua Fishman, The sociology of language, Yeshiva University 1974.

⁵⁾ Joshua Fishman

⁶⁾ Etnološka tribina I, Zagreb 1987.

⁷⁾ Heinz Kloss (Types of Multilingual Communities, Sociological Inquiry, 1966.) spominje slijedeće faktore koji utječu na održavanje jezika: a) stupanj obrazovanja manjinske grupe, b) veličina grupe, c) stupanj sličnosti između jezika manjine i jezika većine i d) položaj manjine i njen ugled u novom društvu. Vrlo je zanimljivo da Kloss utvrđuje da se ne može izvesti jednoznačan zaključak iz odsustva ili prisutnosti ovih faktora. Spominje jezike koji su se održavali iako su faktori bili nepovoljni, pa zaključuje da se radi o kompleksnoj, pomalo ambivalentnoj, interakciji svih faktora. Neki autori govore o „retentnim“ i „manje retentnim“ jezicima.

⁸⁾ Naum Dimitrijević i Dušan Dorđević spominju u svom radu „Ispitivanje leksičke sposobnosti monolingvalnih i bilingvalnih učenika osnovne škole“, Beograd 1978., da se može utvrditi zna-

čajni deficit kod bilingvalnih učenika (mađarskog materinskog jezika). Novija kanadska istraživanja dokazuju da višejezičnost utječe povoljno na razna područja u djetetovom razvoju.

⁹⁾ Riječ se u zadnje vrijeme, kad se govori o nama u Njemačkoj, često rabi. Obilna literatura te procese opisuje s najrazličitijih stanovišta. Ovdje je interesantno da mnoga istraživanja pokazuju da je etnicitet mnogo stabilniji fenomen nego što se mislilo i da njegovi tragovi ostaju kroz generacije, čak i onda kad se jezik ugasio.

„U miru s Bogom“

Poznati njemački političar Theo Weigel, predsjednik grupe bavorskih poslanika u Saveznom parlamentu u Bonnu, odgovarao je nedavno na neka pitanja ugledne frankfurtske novine, Frankfurter Allgemeine Zeitung. Evo nekih njegovih odgovora.

Na pitanje što je za nj najveća nesreća, Weigel je odgovorio: „Biti krivac za nesreću nevinih“. Od povijesnih ličnosti najdraži mu je Toma Morus (katolički svetac). Upitan koje se po njegovu mišljenju junakinje naših dana Weigel reče: „Sestre zajednice sv. Josipa u Ursbergu koje se već sto godina brigaju za defektnu čeljad“. Najveća bi mu nesreća bila kad bi morao biti na grobu svoje djece, a najveći junaci našega vremena za ovog političara su borci 20. srpnja 1944. koji su planirali odstraniti Hitlera.

„Kako biste željeli umrijeti?“ bilo je posljednje pitanje. Odgovor: „U miru s Bogom“.

Theo Weigel, njemački političar.

Naši „Ujaci” na zapadnim obalama Amerike i Kanade

300. obljetnica dolaska naroda i franjevaca s Gospinom slikom iz Rame u Sinj bila je poticaj fra **Boni Prceli**, župniku hrvatske župe u San Joséu u Kaliforniji, da organizira gostovanje „Ujaka”, grupe koju sačinjavaju 4 sinjska franjevca, uzduž zapadne obale američkog kontinenta.

Prvi koncert održali su „Ujaci” u **Vancouveru** 25. srpnja. U velikoj župskoj dvorani u Richmondu okupio se neočekivano veliki broj Hrvata. Župnik fra Jerko Čaleta s nestrpljenjem je prisustvovao namještanju instrumenata pitajući se hoće li njegova subraća „Ujaci” uspjeli upotrijebiti te instrumente. S dozom skeptičnosti, kao i mnogi drugi, očekivao je početak koncerta. Kad su „Ujaci” otpjevali svoju prvu pjesmu – „Volim te, rodna grudo”, i dvoranom zaorio pljesak oduševljenja, nestalo je svake sumnje da će to biti ugodna večer s „UJACIMA”. Prva dva sata „Ujaci” su bez stanke bili na pozornici držeći čvrsto, pjesmom i riječju, niti pažljivih pogleda svakog pojedinca iz publike. A kako i ne bi kad su „Ujaci” svojim nastupom izišli ususret duhovnim potrebama, kad su hrvatskom riječju probudili drage uspomene na rodni kraj, kad su pjesmom iz različitih krajeva Domovine zamahali šarenilom hrvatske kulturne baštine i ulomcima hrvatske povijesti pobudili ponos naroda na njegov nacionalni identitet.

„Ujaci” su nakon toga svirali još puna tri sata, a na kraju je fra Jerko, zahvalivši „Ujaci-ma”, pozvao svog kapelana fra Antu Dukića i časne sestre da svi skupa, u vrhuncu oduševljenja, završe program s najdražom pjesmom s kojom su „Ujaci” i počeli koncert.

Sutradan su svirali u Vancouveru, u hrvatskoj crkvi, gdje se nalazi i oltar Gospe Sinjske, za vrijeme sve tri Mise. Prva misa je bila za Kanađane, pa su „Ujaci” pjevali na engleskom i latinskom. Druge dvije, koje su „Ujaci” koncelebrirali a fra Stipica Grgat držao homiliju, bile su za vjernike Hrvate. Pos-

lije Mise čule su se riječi: „Morate nam ponovno doći”.

U **Sacramentu**, glavnom gradu Kalifornije, nastupili su „Ujaci” 31. srpnja. U tom mjestu je relativno mali broj Hrvata i razmjerno velik broj onih koji su u dobroj mjeri zaboravili hrvatski. U takvoj mješovitoj publici pobudili su veliko zanimanje svojim koncertom pjesama, a osobito hrvatskom narodnom pjesmom koja je zatirala na strunama duše, ubrzala cirkulaciju krvi i digla publiku na noge. Tako je to, s pauzama, potrajalo sve do pola noći.

Dan kasnije „Ujaci” su nastupili u **Saratogi**, dijelu hrvatske župe u San Joséu. Preko radija i tiska dugo vremena prije najavljeni, „Ujaci” su s nestrpljenjem bili očekivani i s oduševljenjem dočekani. Kako „Ujaci” sami rekoše, tu se osjetilo da nije zamrla čvrsta veza naroda i „ujaka”, tj. franjevac, veza o kojoj govori njihova pjesma „Ujače moj”, veza koju vrlo dobro sa svojim vjernicima njeguje župnik fra Bone Prcela. Čak je i fra Petar Topić, koji zna biti jako kritičan, ostao ugodno iznenađen nastupom svoje subraće. Na kraju koncerta „Ujaci” su skupili sve te titraje radosti, sve povike oduševljenja, sve želje i nadanja u pjesmi „Bratska zakletva”, u kojoj se uistinu osjetilo da „ista miso veže” i „Ujake” i narod.

2. 8. 87. „Ujaci” su imali pune ruke posla. Počeli su ujutro rano s Misom u hrvatskoj crkvi u **San Joséu** na engleskom i na kraju Mise izmamili buran pljesak prisutnih za koje se inače zna da su skeptični prema svakoj „novotariji”. Isto je tako bilo i na Misi za Hrvate koju su svirali i koncelebrirali „Ujaci”, a fra Ante Vučković držao homiliju.

Poslije podne, na velikom župskom pikniku, „Ujaci” su počeli program recitalom „Kraljici Hrvata” u kojem su govorili o štovanju Gospe u hrvatskom narodu i o Gospinim svetišlima među Hrvatima. Poslije reci-

tala zabavljali su narod cijelo poslije podne i obradovali se kad im je fra Bone rekao da će nastupiti i na blagdan Velike Gospe.

Slijedećeg vikenda spustili su se u metropolu suvremenog glazbenog života, u **Los Angeles**. U luci hrvatskih ribara u **San Pedru** nastupili su 8. kolovoza. Pod pokroviteljstvom Društva štovatelja Gospe Sinjske koncert su organizirali Ante i Dražen Banić i Anđelko Dukić.

Publika je znala da dolaze četiri fratra, ali su se pitali tko će svirati sve te instrumente. Kad je Toni sjeo za bubnjeve, Stipica stao za „keyboards”, a Stipe i Božo stavili gitare, ljudi nisu vjerovali svojim očima. No, uši su im ubrzo pomogle da vjeruju. Religiozna pjesma, pjesma o iseljeništvu, pjesma o Domovini, domovinska pjesma iz svih krajeva, zabavna pjesma, pjesma za „feštu”, sve se to neizbrisivo zasjeklo dušu naših ljudi.

Dok su „Ujaci” u pauzama „ćakulali” s publikom. Svirao je naš poznati saksofonista **Mate Carić** koji je „Ujaci-ma” izišao ususret posudivši im čitav set instrumenata. Reakcija publike bila je najbolja pohvala „Ujaci-ma”; njoj se pridružila, ne u manjoj mjeri, pozitivna i stručna kritika gosp. Mate Carića.

Sutradan se u hrvatskoj crkvi sv. Ante spremala velika proslava zlatnog misničkog jubileja msgr. **Srećka Diomartića** koju je organizirao župnik vlč. Ivan Segarić i pozvao „Ujake”. Mnoštvo naroda koje se skupilo na euharistijskom slavlju prešlo je iz crkve u dvoranu gdje su „Ujaci” na zadovoljstvo slavljenika, organizatora i svih prisutnih održali svoj višesatni koncert.

Na blagdan Velike Gospe „Ujaci” su u **San Joséu** svirali i koncelebrirali euharistijsko slavlje preko kojeg je fra Stipe Maleš propovijedao. Potom su održali koncert duhovnih pjesama i po želji mnogih ponovili recital „Kraljici Hrvata”.

U nedjelju 16. kolovoza slavila se vanjska proslava Uznesenja Marijina. Dvorište crkve u San Joséu ispunili su vjernici iz različitih krajeva, od **San Francisca** do **Sacramenta**, kako Hrvati tako i mnogi Amerikanci, a mnogi su došli za „Ujaci-ma” iz **Los Angelesa** i **Vancouvera**. Inače hrvatska crkva Uznesenja Marijina u San Joséu postaje hodočasničkim svetištem za Hrvate u Kaliforniji. Slavlje je predvodio mjesni župnik, „Ujaci” su predvodili pjevanje, a fra Stipica G. osvrnuo se u homiliji na 300. obljetnicu dolaska naroda i franjevaca s Gospinom slikom iz Rame u Sinj. Sav okupljeni narod, više od 2000, ostao je na „derneku”. Svoj popodnevni program „Ujaci” su počeli u znaku 300. godišnjice dolaska Gospine slike, što je opjevano u njihovoj pjesmi „Sinjskoj Majci” i nastavili sa svojim uobičajenim koncertom. Zatim je nastupila župska folkorna grupa „Branimir”. Ovoga puta i „Ujaci” su bili opjevani. Poznati zabavljač u San Joséu, gđa Dana Marcelić, u stihu punom humora osvrnula se na dolazak „Ujaka” i na domaće zgo-

(Nastavak na sl. str.)

Raspjevani „UJACI” oduševili su i razdragali dvotisučno hrvatsko mnoštvo u kalifornijskom gradu San José.

Obiteljski susret socijalnih radnika

Svi su susreti obično lijepi, no posebno su dragi i zanimljivi susreti prijatelja, susreti ljudi koji rade isti posao, koji imaju iste brige. Susreti su srdačniji ako se ljudi nisu dugo vidjeli, a radost je veća što su nam draži ljudi koje susrećemo.

Osjetili su to i doživjeli hrvatski socijalni radnici pri karitasu u biskupiji Rottenburg/Stuttgart 30. kolovoza ove godine, kad su se okupili na svoj obiteljski dan u biskupijskoj kući Marienhard-Bad Ditzgenbach/Auendorf. Pozivu organizatora susreta g. W. Ise-manna, referenta za strance pri biskupijskom karitasu, odazvali su se naši socijalni radnici u velikom broju. Izostali su samo oni

koji se još nisu bili vratili s godišnjih odmora.

Nije bilo nikakvog službenog programa. Sve se odvijalo spontano, a tako je i bilo zamišljeno. Bio je to **pravi obiteljski dan**. Razgovor i pjesma roditelja miješali su se s vikom, smijehom i plačem djece koja su se razbježala po livadi i obližnjoj šumi. One najmlađe posebno je zanimalo žuborenje potočića koji protiče tik pokraj kuće. Bilo je prisutno i nekoliko njemačkih obitelji a među njima i umirovljeni socijalni referent gospodin Josip Porada sa suprugom. On je s posebnom ljubavlju promatrao ljude s kojima je radio punih 20 godina. Volio ih je i s ra-

došću se odazvao pozivu da ih ovdje susretne.

Nakon zajedničkog ručka odjeknula je pjesma uz zvukove gitare i harmonike. Djeca su i dalje neumorno trčkarala unaokolo. Bila je nedjelja. A nedjelja je za pravog kršćanina nezamisliva bez euharistijskog slavlja. Karitasovi pak socijalni radnici, ako to uopće treba naglašavati, nalaze se i djeluju u službi Crkve. Svoj život, a i život u svojim obiteljima, oni nastoje živjeti prema Evanđelju. Vidjelo se to i ovdje na djelu. Čak i oni najmlađi okupili su se oko stola Gospodnjega. Bilo je i ministranata. Misa se slavila pod vedrim nebom. Pjevalo se lijepo i skladno na hrvatskom, nepromjenjivi su dijelovi bili na latinskom, a molitve vjernika na njemačkom jeziku. Misu je predvodio vlč. Ivica Komadina, biskupijski predstavnik hrvatskih misionara. U propovijedi je naglasio da trebamo moliti da nas Bog odgaja u svojoj ljubavi i svom načinu mišljenja. Rekao je da se ljudska logika često ne poklapa s Božjom, da je ljudska logika bježanje od križa i tereta, a da se Božja dokazala u Kristu koji je prihvativši križ nadvladao smrt. Vlč. Komadina poručio socijalnim radnicima da ne bježe od tereta i križeva, da se trude i da se raduju uspjesima, jer će svaki njihov trud biti nagrađen.

Činilo se da je i sama priroda zajedno s nama pjevala i slavila Boga. Veseli žubor potoka, cvrkut ptica, zujanje pčela i miris pokošene trave još su više dočaravali Božju blizinu. Bila je to zaista doživljena i lijepa Misa, pravo obogaćenje i ohrabrenje za sve sudionike.

Na rastanku su nasmijana i zadovoljna lica i čvrsti stisci ruku bili dokaz radosti koju je donio ovaj lijepi susret i poticaj svim socijalnim radnicima da i iduće godine ponovno dođu i dožive draž susretanja na svom obiteljskom danu. *Stanka*

Hrvatski socijalni radnici pri karitasu u biskupiji Rottenburg-Stuttgart na obiteljskom danu u Bad Ditzgenbachu.

(Nastavak s prednje str.)

de i nezgode i do suza nasmijala sve prisutne. „Ujaci“ su nastavili svirkom za kolo i ples do kasne večeri.

Svi su iskreno zaželjeli da „Ujaci“ ponovno dođu, a Društvo sv. Vlaha posebno ih je molilo da dođu za blagdan sv. Vlaha. „Prije će Cetina proći, nego Te srce zaboravit, o Gope Sinjska, Majko, s narodom zauvijek ostanu“, pjevali su „Ujaci“. Mi nadodajemo da će još mnogo Cetine proteći, a da „Ujake“ nećemo zaboraviti. Vjerujemo da će se i „Ujaci“ dugo sjećati ljudi i gradova koje su susreli i vidjeli na svojoj turneji. *Kroničar*

PS!

„Ujaci“ su zamolili naše uredništvo da prenesu njihove riječi zahvale svima onima koji su sudjelovali u organizaciji turneje po Americi i Kanadi i doprinijeli nezaboravnim uspomena na boravak među Hrvatima na tom kontinentu.

TUTTLINGEN

Interes za Bibliju i štovanje B. D. Marije

Hrvatska katolička misija u Tuttlingenu ima oko 1700 vjernika. Namješteni su kao radnici u tvornicama Tuttlingena i po selima u okolini. Upravitelj misije vlč. IVICA BORIC neumoran je u služenju svojoj vjerskoj zajednici. Stalno je u kontaktu s obiteljima koje ga radosno dočekuju. Svete Mise i vjeronauk obavlja u Tuttlingenu, Spai-chingenu, Buhshheimu, Fridingenu i Tros-singenu.

Poslije godišnjih odmora u misiji je postalo vrlo živo. Redovne sv. Mise, sakramenti, vjeronauk, škola, sportska natjecanja kuglaša u Stuttgartu, tematska predavanja za odrasle... Misijisku aktivnost potkrijepio je i posjet BOŽE ODOBAŠIĆA, profesora Sv. pisma na Vrhbosanskoj visokoj teološkoj školi u Sarajevu. On je za odrasle održao

održao dva predavanja: „BIBLIJA – KNJIGA ZA ŽIVOT KRŠĆANINA“ (21. kolovoza) i „MARIJA – UZOR VJERE KRŠĆANINA“ (28. 8.).

Predavanja su bila sadržajna i vrlo dobro posjećena. U živahnim diskusijama zapazio se velik interes za temeljitije poznavanje Biblije i duboka vjera naših ljudi u istine vjere o Blaženoj Djevici Mariji. Slušači su zaželjeli da takvih predavanja u misiji bude što više.

U prijateljskom susretu s profesorom Odo-bašićem, te u prisutnosti regionalnog dekana R. Sommera i novinara iz Tuttlingena, uz kavu i kolač, razgovaralo se o vjerskim iskustvima naših radnika u Njemačkoj te povezanosti s domovinskom Crkvom.

Prof. Odo-bašić pohvalio je vjeru i zajedništvo naših radnika. Pozvao ih je da ustraju u čuvanju svoje kulture, jezika i vjerskih istina, napose o Blaženoj Djevici Mariji, na što nas potiče sveta Marijina godina. *ACIVI*

STUTTGART

Prvi kuglaški misijski turnir

Prvi kuglaški misijski turnir u Stuttgartu odvijao se u ugodnoj športskoj i prijateljskoj atmosferi, a postignuti su i dobri rezultati. Na slici: pobjednički sastav iz Stuttgarta.

Kuglaško to natjecanje hrvatskih katoličkih misija u biskupiji Rottenburg/Stuttgart započelo je prošle godine. Domaćin je bila misija Ulm. Ove godine velika, moderna 16-stazna kuglana u Kegeltzentrumu, u predgrađu Stuttgarta Feuerbachu, bila je u subotu 22. kolovoza o. g. mjesto održavanja prvog kuglačkog turnira HKM Stuttgart.

Na turniru je nastupilo 13 momčadi iz 10 naših misija (Heilbronn, Göppingen, Sindelfingen, Ludwigsburg, Rottweil, Tuttlingen, olimpijska pobjednička ekipa iz Frankfurta - Rüsselsheim, Waiblingen - dvije ekipe, Ulm - dvije ekipe i domaćin Stuttgart, također s dvije ekipe).

U ugodnoj športskoj i prijateljskoj atmosferi ni postignuti rezultati nisu bili za podcjenjivanje.

Ispravak „Obećana zemlja“

U posljednjem broju „Žive zajednice“ (br. 7-8, str. 9) tehničkom je omaškom izostavljen završni dio članka „Obećana zemlja“ naše suradnice Irene Matić. Time je i sam članak vrlo krnj, bez jasne poruke. Ispričavamo se Ireni i donosimo izostavljeni tekst koji glasi:

Te se nedjele i Ivo na nagovor jednog druga iz barake uputio do crkve u kojoj je jedan svećenik iz domovine služio Misu.

Crkva okupana suncem i svečanom atmosferom i poznate riječi molitve koje su odzvanjale među kamenim zidovima odvratile su Ivine misli od svakodnevnih briga i nedaća, te punile dušu nekom milinom koja se razlijevala napaćenim tijelom i poput čudotvornog lijeka zacjeljivala sve rane. I odjednom je sve bilo lako i jednostavno.

Trebalo je Ivi nekoliko mjeseci da shvati sve ovo što je sada iznenada bljesnulo u njegovoj

vanje. Naprotiv, za svaku pohvalu. Pobjednički sastav iz Stuttgarta oborio je 2.479 čunjeva, što daje izvanredan prosjek od 413 čunjeva po igraču. Natjecalo se po šest igrača u momčadi koji su bacali po 100 čunjeva. Poznati majstori kuglanja: Hmetec, Matučec, Jelavić, Jović rušili su i ovoga puta devetke i oduševljavali oko 200 prisutnih gledalaca.

Organizacija turnira je bila izvanredna, što su priznali i sami natjecatelji i gledaoci. Da nije bilo niti jedne delikatne situacije, uz natjecatelje pohvale zaslužuju voditelji turnira Zvonko Berger i Mirko Moguljak, koji su svoj zadatak obavili besprijekorno.

Uz momčadsko natjecanje usporedo se odvijalo i pojedinačno. Najbolji pojedinci koji

svijesti i što je razmršilo sav taj košmar koji je njegov dani san o „obećanoj zemlji“ pretvorio u sanjiv i ružnu zbilju. Odjednom je sve što je sanjao i čemu se nadao bilo u ovoj crkvi, i Ivo je želio samo jedno: da te iste i drage riječi molitve opet čuje tamo negdje daleko, u jednom selu, u maloj crkvi gdje možda upravo sada njegov otac i majka na koljenima mole za svog Ivu.

Sjaj svijeća sa oltara još je dugo tinjao tog dana u vlažnim Ivinim očima.

I znao je, od sveg onog sjaja koji je nekada zaslijepljivao nedokučivim bljeskom ostao je samo odsjaj plamena iz užarenih peći ljevaonice, a pravo, divno i postojano svjetlo svijetli u očima njegove majke, svijetli iznad domaće svetog ognjišta, svijetli s mirisom svježeg, tek iz peći izvađenog kruha.

Slijedećeg jutra Ivo je ranim jutarnjim vlakom napustio Njemačku. Irena Matić

ma su pripali prigodne nagrade su: Ante Jović (Sindelfingen), Frano Gunčić (Stuttgart I) i Marko Janković (Göppingen). I tri prvoplasirane ekipe (Stuttgart I, Sindelfingen i Göppingen) dobile su vrijedne pehare koji će resiti misijske vitrine.

Poslije završenih sportskih natjecanja nastavak „druženja“ je uslijedio u crkvenoj dvorani u Feuerbachu, uz glazbu sastava „Zajedništvo“. Izveden je i dječji dramski komad „Ježeva kućica“. U crkvenoj dvorani okupilo se 300 posjetilaca koji su aplauzom nagradili najbolje kuglače u momčadskoj i pojedinačnoj konkurenciji. Njima je mjesni njemački župnik gosp. Schad, uz asistenciju fra Marinka, hrvatskog dušobrižnika, uručio pehare i druge nagrade.

Sve u svemu bilo je to jedno zapaženo sportsko-zabavno popodne koje će mnogima ostati u lijepom sjećanju uz poruku da ovakvih susreta bude što više. Bono Žepić

Folkloriši misije za obnovu kazališta

Poznato je, a u to smo se više puta uvjerali, da su misijski folkloriši pravi „ambasadori“ hrvatske kulture. Na mjestu je ta tvrdnja. I ne samo to. Naši folkloriši od vremena do vremena sudjeluju također na raznim njemačkim slavljenjima koja se organiziraju u dobrotvorne svrhe, npr. u bolnicama, dječjim vrtićima, staračkim domovima... Nedavno je u Stuttgartu, točno 22. kolovoza o. g., na otvorenom, u predjelu Wilhelme, poznatog šetališta i zoološkog vrta, održana velika priredba na kojoj su sudjelovale razne njemačke glazbene grupe, poznati sastavi i souplasači te folkloriši Hrvatske kat. misije Stuttgart. Cjelokupan prihod, a skupilo se pola milijuna njemačkih maraka, namijenjen je obnovi poznatog kazališta u Stuttgartu. Velikoj predstavi prisustvovao je predsjednik vlade Baden-Württemberga g. Lothar Späth i istaknuti predstavnici kulture i političkog života ove pokrajine. Hrvatski su folkloriši izveli tri divna kola koja je stvorio hrvatski narodni genij. Organizator ove nesvakidašnje priredbe uputio je našim folklorišima i voditelju g. Petru Markoviću iskrene čestitke i veliku zahvalnost za sve što su pokazali. Mav

OGLAS

Prodaje se kuća u Dubrovniku u blizini centra, vis à vis tvrđave „Minčeta“. Prekrasan pogled na grad, 180 m² stambenog prostora, 60 m² vrta ispred kuće i cca 350 m² vrta iza kuće. Pogodno za nadogradnju.

Prodaje se stan u Zagrebu, kraj Petrove crkve. 130 m² s balkonom i dvije garaže.

Obratiti se na Tereza Kesovija-Lopatni, Zagreb, tel.: 041/ 274703 - 276108 ili u Dubrovniku na tel.: 050/20278.

ESSLINGEN

Što mlađi - to draži

Otkako je u Esslingen-Zellu 15. veljače 1987. održan I. festival hrvatske katoličke mladeži u Zapadnoj Europi, mladi Hrvatske katoličke misije u Esslingenu kao da su se u folklor zaljubili. Od najmlađih do onih odraslih gotovo svi rado dolaze na probe, rado pjevaju i plešu. Uvjerio sam se u to posebno u nedjelju, 28. lipnja, kad sam sudjelovao u proslavi zaštitnika eslinške njemačke župske zajednice Sv. Pavla.

Po završetku hrvatske Mise, oko stotinjak mladih, od onih koji još nisu pošli u školu do onih sposobnih za ženidbu, našli su se u misijskim prostorijama i brzo se pojavili u narodnim nošnjama u nedalekoj dvorani njemačke župe. Njihova pojava na ulicama privukla je u župske prostorije i one koji na slavlje nisu mislili doći. Dvorana je bila prepuna, tako i dvorište, a i predvorje slično.

Prolomio se pljesak. Pred gledalište je stupila skupina od tridesetak mladića i djevojaka u šarenilu hrvatskih narodnih nošnji. Nakon njih opet toliko malo mladih, a onda četrdesetak najmlađih. Svi su bili nagrađivani obilnim pljeskom, a pogotovo oni najmlađi.

Šarenilo hrvatskih narodnih nošnja na našim mladićima i djevojkama stvara, uvijek i posvuda, ozračje ljepote, radosti i ponosa. Na slici: eslinški folklorši.

- Svi su dobri i dragi. Svi lijepo pjevaju i plešu, ali što su mlađi, to su mi draži. Gledaj, kao lutkice! - čule su se riječi u gledalištu. A tek njihov harmonikaš Robert!

Zbilja, crvene marame na glavama, pregačice, i skladno pjevanje, i držanje za ruke, skakutanje sitnih nožica... Svaka čast, mladi, a posebno za to hvala gđi Adeli i gđici Božici koje ih spremaju za nastupe,

kao i Mari, desnoj ruci fra Silvestrovoj, koja im je kao majka i veseli je svaki uspjeh.

- Izvrsno! - reče njemački mladi župnik. Svaka čast! Nisam mogao vjerovati da vi Hrvati imate toliko djece.

- Da, da, ima nas! Ima nas svugdje, a, čini se, u domovini najmanje, procijedih kroz zube.

KJ

BOCHUM

Ne ostavi nas umorne i same!

Mladi svećenik-pjesnik **Jeronim Korner**, hodočasteći u Mariju Bistricu k nebeskoj Majci, ispjevao je ove stihove:

*„Danas mi je srce ljubavi puno
kao pred oltarom uljanica sveta.
Uzmi ga, Majko, nek ti vječno gori
i pjeva pjesme mojih mladih ljeta.*

*Ja znam da ono dostojno nije,
al' uzmi ga, draga milostiva Mati,
i u njem gledaj ljubavi bezdno
što za tebe čute vjernici Hrvati.*”

Nekako slično smo i mi vjernici Hrvatske katoličke misije Bochum hodočastili u nedjelju 6. rujna 1987. u najveće i najstarije Marijino proštenje u cijelom Ruhrgebietu, u Bochum-Stiepel. Premda smo već odavno kanili početi hodočastiti u ovo svetište, počesmo to činiti upravo u ovoj Marijanskoj godini. Svima nam je jasno da naš narod nije mogao niti može živjeti bez Marijine utjehe. „Vjetrometina nas je rasula na sve strane - kako reče župnik vlč. Branko Šimović u svojoj propovijedi - ali Marija nas povezuje. I dok se spremaju velike skupine hodočasnika iz ramske krajine na hodočašće k liku Gospe Sinjske koja posjećuje svoj stari kraj i dok cijela domovinska Crkva misli na znamenite događaje uz lik Gospe Sinjske, mi smo dohrlili istoj Majci Mariji i ona nas nikad neće ostaviti same...”

Župnik je ukratko iznio povijest lika „Majke boli” u Bochum-Stiepelu. Ta povijest je u

„Majka boli” u Bochum-Stiepelu, najstarijem Marijinu proštenitu u cijelom Ruhru.

mногоčemu slična povijesti lika Gospe Sinjske. I ovaj lik je morao mijenjati mjesto svog boravka u vremenu nevolja koje je podnijela Crkva u ovom kraju u vrijeme Reformacije...

U gotovo punoj crkvi, uz skladno pjevanje i molitvu, ispovijedao je hrvatski župnik iz Essena vlč. Stjepan Penić tako da su hodočasnici mogli obaviti svoje zavjete.

Iza duhovne i tjelesne okrepe pošli smo na križni put, sličan onom u Nevigesu ili Kevelaeru, smješten na obronku ispod crkve na brežuljku, uronjen u gustu hrastovu šumu. „Tu se doista može moliti i pjevati”, primijetio je jedan hodočasnik na povratku iz Stiepela. Uz divno vrijeme svi smo na kraju bili puni radosti i svi smo ponijeli sa sobom čvrstu odluku da ćemo nastaviti hodočastiti u ovo drevno Marijino svetište. Ove godine na ovom prvom našem hodočašću bili smo uglavnom mi vjernici iz HKM Bochum. Dogodine i idućih godina ćemo poći tamo na prvu nedjelju rujna. Vjerujem da će se tom hodočašću priključiti i druge susjedne HK misije u Ruhrgebietu i okolini. Pođimo, Majka nas čeka i nikad nas neće ostaviti same. *Mirjam*

Gospodine

*Sve si nam poklonio
a ipak nikada nismo zadovoljni.
Uvijek nešto više tražimo,
a rijetko kad se sjetimo
da ti zahvalimo.*

*Možda bi se trebali staviti u
dušu onih koji su ispačeni od
gladi i bolesti-a ipak ne traže ništa osim
Tebe?*

*Možda bismo mi trebali biti „oni”,
a oni „mi”-jer bi
oni sigurno znali bolje cijeniti život i njegove
vrednote;*

*znali bi sigurno više koristiti dane
ovozemaljskog života,
kako bi dobili, odnosno kako bi zaslužili
život.*

KÖLN/SANKT AUGUSTIN

Nezaboravni molitveni sastanak

Već nekoliko godina u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Kölnu postoji molitvena zajednica pobožnih žena pod nazivom „Jelena“, koja se okuplja svake prve subote u mjesecu, na jednodnevni molitveni sastanak.

Posljedni molitveni sastanak pred ovogodišnje ljetne praznike održan je 5. kolovoza u prostorijama č. sestara sv. Vinka Paulskog iz Splita, koje su prije dvadeset godina namještene u svećeničko-odgojnom Zavodu – Steyler Mission – u Sankt Augustinu kod Bonna. Prigodno predavanje o vjeri uz molitvu svih otajstava Gospine krunice, popraćenih čitanjem odgovarajućih tekstova iz svetih Evanđelja, pjevanjem Gospinih pjesama i homilijom izabranih tekstova sv. Miše, ostvarilo je svoju puninu u osobnoj pričesti svake moliteljice.

Koliko je pomnivo pripremljeni program ostavio dubok dojam na sve prisutne, isto je toliko bio nezaboravan susret i zajednički boravak s veselim i radosnim sestrama koje su Božjim darovima i plodovima svojih marljivih i neumornih ruku okrijepile sve sudionike tog prekrasnog molitvenog zbora.

Ti si, Gospodine, blagoslivljao molitvene sastanke i njihove sudionike, blagoslovi sve sudionike i dobročinitelje ovog molitvenoga i karitativnog susreta. Podrži ih u vjeri, čuvaj ih u ljubavi, tješi ih u žalosti, hrabri ih u slabosti, milostiv im budi, k sebi ih dovedi, i zasluženom ih nagradom nagradi.

P. Berislav Nikić

HANAU/M.

„Bogato” pastoralno ljeto

Kad već nesnosne sparine i zapare, da ne kažem njemačke vrućine, budu iza nas, neka procure i koja vijest iz naših tzv. malih misija. Boljka je malih da se boje dići glas, boje se javiti i oglasiti, jer su sputani premoći velikih.

Naše pastoralno ljeto bilo je bogato sakramentima i vjerničkom praksom, prvim pričestima i sv. potvrdom – ali koliko nam mogućnosti dopuštaju.

Radi premalenog broja sudionika pričest smo prisiljeni obavljati kombinirano, da djecu ne lišimo pričesničkog sjaja u kojem uživaju njihovi njemački vršnjaci. Zato njih dvoje-troje, koliko ih godišnje bude u našoj misiji, najprije pripustimo na prvu pričest na Bijelu nedjelju u njemačkoj župi. Tjedan dana poslije toga organiziramo, obično na Majčin dan, prvopričesničko slavlje u našoj misiji. To se iskustvo pokazalo dobrim, a i ljudi su shvatili da je to najbolje rješenje u našoj situaciji malobrojnih. Djeca stječu sistematsku pouku u vjeri, a integrirana su u našu župnu zajednicu. Dakako, da im nastojimo dati dopunske satove i pružiti im materinsku hrvatsku riječ kroz naš katolički tisak.

Svetu potvrdu primilo je na blagdan sv. Antuna u crkvi Imena Marijina u Hanau pet odraslih mladića. Kako smo i ovdje brojčano nekaki, morali smo se pridružiti talijanskim krizmanicima kojih je bilo oko 40. Sv. potvrdu Talijani su upriličili u povodu 25. obljetnice postojanja svoje misije. Sakramentat je podijelio pomoćni biskup iz Fulde mons. J. Kapp. Bio je nazočan i gradonačelnik Ha-

Krizmanici iz Hanaua sa svojom rodicom – liječnicom.

naua g. H. Martin. On se u čestitarskom nagovoru i nas dotakao.

Naš pastoralni rad nema samo svjetlih i radosnih trenutaka, rada s mladima, ministrantima, s najmlađima. Ovoga ljeta pohađala nas je i smrt u dva slučaja, u dva tipično iseljenička slučaja. Župljanka Anka iz Marburga stradala je u prometnoj nesreći kod Graza idući s obitelji na godišnji odmor u domovinu. Kući je došla u mrtvačkom kovčegu. Vilim Marinić od Osijeka podlegao je u samo dva, tri mjeseca bolesti raka. Pokopan je na mjesnom groblju u Niederissigheim-Bruchköbelu. Mnogima se tako privremeni boravak u inozemstvu pretvara u stalni.

fra Dominik, M. K.

Susret s njemačkim kardinalom

U lijepoj njemačkoj crkvi skupili su se vjernici. Ima Nijemaca najviše, ali ima i djece inozemnih „privremenika“, koji su pred 15 i više godina došli ovamo na rad. Među njima ima i nekoliko Hrvata, koji posjećuju u blizini katoličku gimnaziju. Hrvatska im je crkva udaljena oko 30 km, zato su se odlučili da ih krizma njemački biskup – kardinal. Goran je prava gora i viši je za glavu od svojih vršnjaka. Uzbuđen je i dirnut, kada mu

je kum Mate stavio očinski ruku na rame. Gleda ravno u oči kardinalu... Moli... Misli su mu sigurno u rodnom selu, gdje ga čeka voljena baka koja mu je pričala lijepe hrvatske bajke.

Nakon sv. krizme skupili su se vjernici pred crkvom. Prilazi nam kardinal. Pruža nam ruku na kojoj se svijetli lijepi prsten. Pozdravljamo ga, a on nam postavlja pitanje: „Odakle dolazite?” Od-

govaram: „Iz Hrvatske!” Odgovara kardinal: „Znam, to je kršćanska zemlja, poznavao sam kardinala Stepinca a poznajem i subrata kardinala Kuharića. Poznam Hrvate i Slovence kao dobre i vrijedne katolike. Neka Vam bude blagoslovljen put povratka u vašu lijepu domovinu...” Odlazi kardinal od nas i osjećamo da nas je dirnuo svojim dubokim i zvonkim glasom, koji će još dugo zvoniti u našim ušima i srcima. Neka nam bude **BLAGOSLOVLJEN PUT POVRATKA U LIJEPU NAŠU...** L. B.

Katolička športašica

Proslavljena njemačka tenisačica, druga na svjetskoj rang-listi tenisačica, Steffi Graf, kaže za sebe: „Ja svaki dan molim. Ja se smatram pravom i dobrom katolkinjom. Tako sam odgojena, tako to treba biti, tako će i biti”.

Mariji Majci

*Sunce si obukla, o Marijo čista,
plavetnilo nebo u očiti ti se slilo,
u duši ti otkan miris je ljiljana,
zvjezdana kruna na glavi ti blista.*

*„Kraljicom mira” tvoj te narod zove.
Umjesto žezla u ruci ljubav nosiš
i njome griješ zaleđena srca,
i njome ropstva kidaš nam okove.*

*Ti pomirbe simbol kod Boga i ljudi,
Odvjetnice naša kod vječnoga Suca,
ne daj da se tvoji o grijehe spotiču,
u oluji nama svjetionik budi.*

*O hrid vjere, Majko, razbij sumnje naše,
i lutanja naša svojim glasom spriječi,
da grleći križ svoj svi s tobom rečemo:
„Neka nam uvijek po Božjoj bude riječi”.*

Marica Ptenjača, Böblingen

Vijesti iz Nadđušobrižničkog ureda

Promjene osoblja u misijama

S. Mercedes Domić, vrsna sviračica, za klavirom na kojem je kroz dugi niz godina odgojila u glazbenom umijeću vrlo veliki broj mladih hrvatskih umjetnika.

Offenbach. P. Josip Klarić, dugogodišnji župnik u njemačkoj pastvi, imenovan je voditeljem misije Offenbach. On je naslijedio p. Stanka Mandaca. Pastoralna suradnica misije Offenbach s. Mercedes Domić prešla je u Hrvatsku kat. misiju Reutlingen-Tübingen. Na njezino mjesto u Offenbach došla je s. Damira Gelo, splitska franjevka.

P. Stanko Mandac

Berlin. Voditeljem Hrvatske kat. misije u Berlinu imenovan je p. Vinko Marović, dosada dušobrižnik u Frankfurtu. On je naslijedio fra Ivana Dotura koji je premješten u Mettmann-Leverkusen. P. Stipe Grgat, misionar u Berlinu, premješten je u Frankfurt, a na njegovo mjesto u Berlinu došao je p. Milan Jašić, kapelan iz Metkovića.

Ludwigshafen. I ova je naša misija dobila katehisticu i voditeljicu crkvenog pjevanja. To je s. Ivana Papić.

P. Josip Klarić

Mettmann-Leverkusen. Voditelj Hrvatske kat. misije Mettmann-Leverkusen p. Jozo Župić premješten je u Split. U župi Gospe od Zdravlja vršit će službu katehete mladih i uređivat će Vjesnik provincije Presvetog Otкупitelja - Split. Njega je u misiji naslijedio p. Ivan Dotur, dosadašnji voditelj misije u Berlinu.

Baden-Baden. U ovu našu misiju došle su dvije franjevke iz Splita: s. Marija-Jelena Mijić i s. Vedrana Ivišić. One su naslijedile s. Viktoriju Drmić koja se vratila u domovinu i s. Damiru Gelo koja je premještena u Offenbach.

Hameln. Dekretom od 16. lipnja 1987. godine osnovao je hildesheimski biskup J. Homayer hrvatsku katoličku misiju Hameln. Novoutemeljena misija ima sjedište u Hamelnu, a njezin je voditelj vlč. Mile Miljko, svećenik mostarske biskupije. Nova je misija dosada bila u sastavu misije Hannover.

Oproštaj od s. Danijele

U nedjelju 30.8.1987. bio je oproštaj od s. Danijele Šimić, župske suradnice u našoj misiji. Te nedjelje u tri crkve gdje se redovito održava služba Božja na hrvatskom jeziku, priređen je oproštajni program.

Tom prigodom lako se moglo uočiti koliko naši hrvatski vjernici u tuđini, posebno djeca i roditelji, cijene naše sestre i visoko vrednuju njihov nesebičan rad. To je došlo do izražaja i u oproštajnim riječima koje je Antoana Modrić u prepunoj crkvi sv. Eberharda uputila s. Danijeli:

„Draga naša sestro Danijelo! Sve nas je zatekla i pogodila vijest da Vas je Uprava Vaše redovničke zajednice premjestila iz naše misije u hercegovačku župu Čaplinu. Opraštajući se od Vas u ime ove naše hrvatske župske zajednice u Stuttgartu, posebno u ime djece i mladih, kojima ste držali vjeronaučnu pouku, srdačno i toplo Vam zahvaljujemo za sve što ste za nas učinili svojim neumornim, požrtvovnim i nesebičnim radom kroz punih pet godina. Jedino sveznajući Bog zna koliko ste dobra učinili za nas Hrvate, posebno za našu hrvatsku djecu, ovdje u tuđem svijetu, i jedino Vas On može za sve to pravedno nagraditi. Mi našu toplu i srdačnu zahvalnost izražavamo ovim buketom svježega cvijeća sa željom da Vas dobri Isus i njegova Majka Marija čuvaju i prate na Vašem daljnjem putu i u Vašem budućem životu i radu za Božji narod u domovini.”

Veliki broj vjernika svojim je pljeskom odobrio oproštajne riječi Antoane, kao i one voditelja misije, fra Pavla Žmire. Na rastanku opet izrazi zahvalnosti ili poljupcem ili srdačnim stiskom ruke uz ovlažene oči mnogih.

Na mjesto s. Danijele biskupija Rottenburg-Stuttgart imenovala je s. Ljubu Božinović iz Hrvaca kraj Sinja, do sada župsku suradnicu u Čaplini.

Nazočnik

Odlazi naš dobri Jozo

Poštovani uredniče,

Po dolasku s godišnjeg odmora saznali smo da naš misionar fra Jozo Župić odlazi na novu dužnost u domovini, a da na njegovo mjesto dolazi drugi svećenik. Joze nam je svima žao, ali i ponosni smo na nj. Jer ako preuzima novu i odgovornu dužnost u Splitu, znači da je uistinu dobar i sposoban. Naš je fra Jozo bio uvijek spreman pomoći, nikada nikoga nije odbio, a najviše je pomagao baš onima koji su uvijek bili spremni klevetati svećenike. Takovi dođu k svećeniku samo onda kad im treba nešto „ispuniti”, pročitati, riješiti neka pitanja i odgovoriti na dopise koje ne razumiju. Tada im je i svećenik dobar. Naš Jozo nije na to nikada gledao. On je pomagao svima. U misiji je fra Jozo imao mnogo posla, bio je jako opterećen, ali se nikada i nikomu nije potužio. Zato mu želimo sretan povratak na novu dužnost u domovini, a njegovu nasljedniku fra Ivanu Doturu sretan početak u našoj misiji.

Vjernici iz Mettmanna, Leverkusena i Velberta

Za rastanak – suze

U nedjelju 13. rujna ove godine crkva sv. Ante u Leverkusenu bila je puna mladih i starih. Bio je to poseban dan za hrvatske vjernike na području misije Mettmann-Leverkusen.

U 16,00 sati poslije podne, na uobičajenoj sv. Misi za hrvatske vjernike u Leverkusenu, oprostio se od svojih vjernika dosadašnji župnik ove zajednice **fra Jozo Župić**.

Na oproštajnoj Misi uz fra Jozu su koncelebrirali: o. Bernardo Dukić, naddušobrižnik iz Frankfurta, fra Božo Vuleta, fra Josip Šimić, vlč. Ivan Levak i njemački župnik Leo Verhülsdonk.

O. Bernardo se u propovijedi posebno osvrnuo na obitelj i mlade. Govorio je o prastanju – jer ono može razbiti svaku barijeru i izgraditi most koji vodi k zbližavanju i ljubavi. Zahvalio je fra Jozu na punoj angažiranosti, na pastoralnom radu i na suradnji u „Živo zajednici“ (bio je član Uredničkog vijeća).

Dok se fra Jozo opraštao od svojih vjernika, njegov subrat **fra Ivan Dotur**, dosadašnji voditelj misije u Berlinu, došao je na njegovo mjesto i preuzeo dužnost. Fra Ivan je vjernicima uputio nekoliko pozdravnih riječi moleći za razumijevanje i suradnju, da se što prije snađe u novoj sredini i započne svoje pastoralno djelovanje.

Mladi su se oprostili od fra Jozu, s razumijevanjem prihvatili rastanak, a novome župniku fra Ivanu zaželjeli dobrodošlicu.

Možda najsimpatičnije od svega, ono što je najviše dirnulo sve prisutne, bio je oproštaj-

ni govor, koji je u ime mladih fra Jozi uputila Dražana Kolak, koji donosimo u nastavku.

Lj

I uredništvo „Žive zajednice“ zahvaljuje fra Jozu na dugogodišnjoj i neumornoj suradnji i priložima i želi mu obilje radosti, uspjeha i Božjeg blagoslova na novoj dužnosti u Domovini. Fra Jozo, hvala Vam i sretno!

Dragi fra Jozo,

Danas smo se ponovno okupili oko oltara da slavimo s vama Misu kao i prije pet godina. Tada smo bili puni radosti što ste nam došli, a danas smo ponovno s vama, ali puni sjetu i tuge što se od vas rastajemo. Rastajemo se od vas, znamo da tako mora biti, jer poslušali ste glas Gospodina koji je rekao: „Idite po svemu svijetu i učinite mojim učenicima sve narode“.

Da, dragi fra Jozo, vi idete dalje, ali budite radosni, odlazite u dragu Domovinu u kojoj ćete raditi s mladima, privoditi ih Kristu, biti među svojim, biti svoj na svome. A mi, mi ostajemo u tužini, puni čežnje za rodnim krajem. Obecavamo vam da ćemo i dalje biti vjerni Crkvi, Kristu, bit ćemo bolji i vjerniji našim obiteljima, rodu i Domovini.

Sada u ovom času želimo vam zahvaliti za sav vaš trud, za sve što ste za nas mlade, djecu, obitelji i sav Božji narod učinili ovdje u našoj misiji Leverkusenu.

Kažemo vam hvala u ime svih nas ovdje okupljenih i onih kojih danas ovdje nema, a na poseban način kažemo vam hvala u ime vaše suradnice naše tete Danice s kojom ste

P. Jozo Župić (u sredini) na molitvi sa svojim kolegama-misionarima

sve ove godine zajedno složno, požrtvovno i na zavidnoj visini s ljubavlju radili. Vjerujemo, a istodobno kažemo vama, naši novi misionare, „Dobro nam došli“, ne bojte se, iako vas čeka veliko polje rada, ne bojte se, s vama će raditi neumorna i uvijek budnog oka naša teta a sada vaša suradnica.

I na kraju, dragi fra Jozo, uz ostalo, poklanjamo vam ovu knjigu „Leverkusen jučer i danas“, pa kada vam bude teško, pogledajte u nju, vidjet ćete sve nas i sjetiti se svih lijepih dana koje ste imali s nama.

Vidim, srca su tužna a iz ponekog oka zrcali se suza, suza žalosti, suza zahvale, suza novog nadanja, pa što da vam u ovom trenutku još kažemo nego s Domjanićem:

„Za vsaku dobru reč, kaj reči si mi znala, za vsaki pogled tvoj, za vsaki smeh tvoj fala.

A ti si srcu mom tak puno sunca dala, kaj morem ti neg reč: od svega srca fala.

Mladi iz Leverkusena

Stuttgart. Pastoralna suradnica ove misije s. **Danijela Šimić** premještena je u domovinu. Naslijedila ju je s. **Ljuba Božinović**.

Onima koji odlaze u domovinu želimo sretan povratak, onima koji dolaze u hrvatsku inozemnu pastvu dobar početak. I jednima i drugima želimo pak obilje Božjeg blagoslova.

S. Mirjam Kolar

S. Ljuba Božinović

Rüsselsheim. Ova nedavno osnovana misija dobila je 1. 9. 1987. godine postoralnu suradnicu u osobi s. **Mirjam Kolar**, bosanske franjevke. Ona je došla na mjesto s. **Ambrozije Brnatović** koja je pošla u domovinu, a radila je kao druga sestra u misiji Mainz.

Govore mi...

Koracam, Kriste, stazom života, plovim morem ljudskih nevolja i jada, ali usprkos svemu tome znam da me vodi tvoja ruka blaga.

Govore mi, Kriste, da te nema, da ne postojiš, da se o Tebi pričaju samo „bajke“. Govore nekako uvjerljivo, naivno, al ničeg se ne bojim niti to mogu vjerovati, kad znam da Ti jest, da me voliš i da praštaš svakom.

Počnimo već sada!

Tek kad stignemo na drugu obalu rijeke, doznat ćemo što smo u životu učinili. Možda će nam tada biti žao što nismo mnogo toga napravili, što nismo pružili ruku mira... možda će nam biti žao što smo mnogo toga propustili. Pa, zar nije bolje da o tome počnemo već sada razmišljati?

Socijalni savjetnik...

Odgoj i kažnjavanje (*Je li šiba iz raja izišla?*)

„Krašćanska sadašnjost” izdala je nedavno knjigu „Obitelj Trapp” prema kojoj je i snimljen toliko gledani film „Moje pjesme, moji snovi”. U njoj će čitalac naći toliko broj takvih događaja i situacija da će je s užitkom čitati kao izvanredno pobudno duhovno štivo. Na kladniku smo zahvalni za taj poklon!

Iz ove knjige uzimamo i nekoliko zgoda koje nam reljefno pokazuju kako su u toj obitelji roditelji, posebno majka, odgajali djecu i kako su se i sami izgrađivali da budu sposobniji da druge odgoje. Sve ovo može služiti kao izvanredan poticaj mnogim roditeljima u njihovoj odgojiteljskoj službi.

Treba najprije znati da je Marija Trapp imala na brizi odgoj sedmero djece od prve žene Georga Trappa, koja je prerano umrla, i troje svoje djece koje je imala s Georgom. Nikakve razlike nije bilo u njezinu odnosu prema prvoj i drugoj djeci. Sva su ona bila njezina.

A bilo je burnih trenutaka u tom odgoju. Pogledajmo neke. Vodila sam bitku tada s najmanjom **Martinom**, piše Trapp. Bilo je to kratko nakon mog i Georgovog vjenčanja. Tada sam rekla trima najmlađima: Martini, Johanni i Hedvigi, da se, kad god imaju slobodnog vremena, smiju igrati na bilo kojem mjestu u parku i čime god žele, osim noževima, škarama i šibicama.

– A tko ne poslušaj, dobit će batine, rekla sam.

Već sutradan uhvatila sam malenu Martinu kako nosi u ruci naš najveći kuhinjski nož kao da je kita cvijeća. Oduzela sam joj ga, okrenula je i isprašila. Otišla je ozbiljna lica. Ne prođe dugo, a ja naletim baš kad je iz sobe za šivanje vukla velike škare prema vrtu. I opet, bez mnogo riječi, uzela sam škare, a Martinu okrenula i „nagradila”. Sad sam budno pazila na nju. I gle, u njezinoj pregači otkrijem cijelu kuhinjsku zalihu šibica. Htjela ih je, kako je priznala, zakopati pod neko drvo, za buduća vremena. Sad sam odvela malu grešnicu gore i dobro je istukla. Ni suze. Ozbiljno joj je malo lice, sa sitnim borama od mrštenja među obrvama, zasjalo kad mi je rekla s iskrenim uzdahom olakšanja:

– Ne moraš više brinuti, majko. Odsad ću te slušati. Samo sam htjela provjeriti misliš li to ozbiljno.

I održala je riječ.

Treba znati da je ta djevojčica imala jedva četiri godine, a mudruje te hoće da provjeri da li su zabrane i prijetnje ozbiljne. Kad je iskusila da se ne šali onaj koji zabranjuje i da je ono što je zabranjeno zlo, onda je dijete povuklo zaključak: više neću to raditi. Za roditelje je vrlo važno da promislu što treba zabranjivati i da ne zabranjuju što nije nužno, ali da ozbiljno drže svoje riječi.

Nije šiba iz raja izišla, ali je nerijetko potrebna da se mladi nestašnici dozovu pameti.

Vidi li dijete da se odgojitelj ne drži čvrsto svojih prijetnji, lako će ga izigrati taj mali mudrijaš.

Sada Marija Trapp priča o drugoj (rođenoj) djevojčici **Lorli**. Trappovi su pobjegli iz Austrije u SAD za vrijeme Hitlerove vladavine.

Lorli je postala najzločestija djevojčica u Merionu, u Filadelfiji, veli Marija, a

možda i u cijelim Sjedinjenim Državama. Tijekom onih nekoliko tjedana u školi pretvorila se u pravu malu divlju Indijanku. Vragoljasta poput majmunica, uvijek je imala spreman odgovor, a ti su odgovori, nažalost, uglavnom vrćali duhovitostima, pa je čovjek morao dobro paziti da se grohotom ne nasmije. Jadna je Rosmarie (starija sestra) patila kao u čistilištu zbog svoje sestre. Rosmarie je bila najljubaznija, najkrotkija, najdobročudnija dušica, a ta joj je mala divljakinja gospodarila i maltretirala je.

Sjećam se, Lorli je kratko vrijeme išla u dječje obdanište u Salzburgu (kad su Trappovi bili u Austriji). Ondje je upoznala fatalnu upotrebu škara i naučila kakvi se divni oblici mogu izrezati iz preklopljenog komada papira. Najprije je to umijeće isprobala na svojoj lijepoj novoj, mekanoj ružičastoj deki. Strogo sam je upozorila da to više nikada ne čini. Obećala mi je da neće, zacijelo imajući na umu deku jer je idućom žrtvom postala jedna skupocjena brokatna zavjesa u dnevnoj školi. Sad joj je rečeno da ni pod kojim uvjetima ne smije rezati ništa što nije njeno privatno vlasništvo. I to je obećala i gledala me, ah, tako ozbiljno. A onda je lijevom rukom odlučno zgrabila svoje uvojke na čelu i prije nego što sam mogla viknuti „nemoj”, škare su već odrezale ono što je bilo isključivo njezino. Ali ona nije bila neposlušna, o, ne!

Kad je počela ići u školu, nikad nije na vrijeme dolazila kući. Svaki dan su prolazili sati i sati, a ja sam brinula. Zato sam joj objasnila kako uvijek mora hodati, nikad ne smije stati. Već sutradan opet sam uzaludno čekala. Konačno se uputim u grad. Nađem je kako šeće gore-dolje, veselo čavrljajući s jednim policajcem, koji mi, kad sam je uhvatila za ruku, reče:

– Vaša me djevojčica divno zabavlja. Rekla mi je da moram s njom šetati gore-dolje jer se na smije zaustaviti i sve mi je ispričala o svojoj obitelji.

U to sam bila sigurna.

Sad je, pak, imala nove ideje. Jednoga je dana nađem kako pozira pred zrcalom, praveći zgodne grimase.

– Majko, reče taj mali anđeo, gdje je moja pūt? Patsyna majka kaže da imam lijepu pūt. Reci mi, jesam li zbilja lijepa? Jedna djevojčica iz dvanaestog razreda kaže da sam ja najljepša u školi. Možeš li mi pokazati gdje mi je sjaj u očima?

„O, jao”, pomislim.

Te iste večeri krpale smo čarape kraj kamina. Pravila sam se da ne primjećujem Lorli u sobi i obratila sam se Agati:

– Zaista je šteta što mala djeca obično izrastu u ružne pačice. Jadna Lorli! U Salzburgu je stvarno bila mala ljepotica, a sad ima pravo konjsko lice. Grozno!

Trik je upalio.

Dugo vremena nakon toga, kad se Lorli trebala prvi put pojaviti na pozornici, došla ja k meni i rekla:

– Časna riječ, majko, žao mi je što ću pokvariti sliku na pozornici, no zaista ću nastojati posebno dobro svirati kako bih se time iskupila za svoj izgled.

Godinama se nije htjela ni pogledati u zrcalu; molila bi koju sestru da joj razdijeli kosu.

Među njezinim manama u to kritično doba bilo je i grickanje svega jestivog čega se mogla dočepati između obroka. Osim za Božić, Uskrs i rođendane, u kući nije bilo slatkiša, i jedne večeri dok smo mi ostali pjevali kod Drinkerovih, Lorli jednostavno nije mogla odoljeti iskušenju pa se dala u potragu za bilo čime

me slatkim. Najtemeljitija premetačica cijele kuće nije urodila ni jednim jedinim bombonom. Konačno je upala u sobu oca Wasnera u koju je, kao prvo, ulaz bio strogo zabranjen; ondje je u jednoj ladici našla kutijicu hostija, spremjenih za svetu Misu, i sve ih popjela. (Otac Wasner, isusovac, stanovaO je s Trappovima, jer je bio kao glavni organizator i voditelj njihova zbora; s njima se i prebacio iz Austrije u Ameriku.) Te večeri djevojčica je zaspala u suzama nakon najgorih batina u životu, a slijedećeg dana, o okrutna sudbino! nije se smjela pojaviti na rođendanskoj zabavi. Neko vrijeme nije prolazio ni jedan jedini dan bez batina, što je najgora pogađala Rosmarie jer je ona gore plakala dok se ponosna mala grešnica pravila ravnodušnom. – Koliko je samo puta, mnogo godina kasnije, Lorli znala oviti majci ruke oko vrata i svim joj srce zahvaliti na velikoj lekciji discipline i samokontrole!

– Poneki će reći: ipak su te mjere odgoja bile prestroge, osobito za nježnu dob djevojčice. No bez tih drastičnih mjera Lorli i bi se pretvorila s vremenom u nepodnosivu osobu. – Dijete je bilo prožno, lijepo, duhovito, popuštajući mu zbog njegove „pameti” i „dražesti, svima bi se popela na glavu. Kako je njezina samovolja bila velika, ništa joj se ne bi moglo usprotiviti da je u svakoj prilici drugima ne nametne.

Zbilja je za djevojčicu pomisao da ona ima konjsko lice bio težak udarac. Ali

tko bi se njoj mogao suprostaviti u odraslijim godinama, njezinom ponosu, oholosti, taštini, samodopadnosti, njezinim zahtjevima da bude mažena, hvaljena, „obožavana” zbog svoje ljepote kao „zvijezda”, da nije bila ovako pogođena?

Čak i pohlepa za slasticama prelazila je mjeru. Da je mati nije dovela u red, tko zna u koju bi se vrst čak i narkomanki izrodila, kad nije znala bilo u čemu bez ozbiljna nadzora i kazne svladavati svoje prohtjeve. A takve naravi žele sve i svašta kušati. Kad se jednom uvuku u sličan porok, tko će ih iz njega izvući?

Činjenica je da redovito iz malena izbijaju klice svih poroka u zrelijoj dobi, pa je nužno čupati ih već kad izbiju na vidjelo da se ne ojačaju i ne zagospodare ličnošću.

Lorli je, kao zrela djevojka, shvatila da su bile ispravne i opravdane pedagoške mjere, ma da su bile ponekad tako bolne, mjere koje su uspjele usmjeriti njezin pravilan duhovni rast za izgradnju značaja!

~

Gospođa Trapp nastavlja (str. 228) pripovijedati: Jednoga se dana dogodilo nešto drugo. **Johannes** je rasuo sve svoje igračke po cijeloj dnevnoj sobi. Kad je bilo vrijeme ručku, ležerno sam mu rekla:

– Hajde, Johannes, pokupi svoje igračke!

Ali, gle! Dječčić od petnaest mjeseci uspravio se svom visinom, pogledao me ravno u oči i odgovorio:

– Neću.

– O, da, hoćeš, uvjeravala sam ga ja.

– O, ne, neću, uzvratio je on.

Tako smo jedno drugom nekoliko puta dobacili „hoćeš” i „neću”, a onda se morala izvršiti kazna.

I nakon tih prvih batina u njegovu mladu životu, on udari svojom debelom nožicom i ljutito vikne:

– Neću, neću, neću.

Poslije prvih batina došle su druge, zatim treće. Odjednom se suzama zamrljano lice razveseli. Dječčić mi se popne u krilo, svoje meke ručice ovije mi oko vrata, slatko mi šapne u uho „hoću”, smota se i uskoro zaspri. To mu je iskustvo bilo dovoljno za mnoge godine.

Fachklinik für alkoholranke Männer

Im Verbund mit Beratungsstellen behandeln wir Alkoholranke in Langzeittherapie. Das gibt Ihnen die Möglichkeit, die Entwicklung und die Ergebnisse Ihrer Arbeit zu verfolgen.

In unser Team aus Sozialarbeitern, Pädagogen, Psychologen und Ärzten suchen wir für die muttersprachliche Betreuung einer jugoslawischen Patientengruppe eine(n)

Sozialarbeiter(in) mit guten kroatischen Sprachkenntnissen

Sie werden zunächst als Co-Therapeut mit unserem Ansatz der Suchttherapie Alkoholranke vertraut gemacht. Nach Abschluß der gründlichen Einarbeitung übernehmen Sie verantwortlich die Leitung einer eigenen Gruppe.

Die Fachklinik Hohenrodt arbeitet im Therapieverbund der Caritas. Sie liegt idyllisch in

mitten des Schwarzwaldes, Freudenstadt, Kreisstadt mit allen Schulen und Freizeitmöglichkeiten, ist nur 7 km entfernt.

Bitte senden Sie Ihre Bewerbungsunterlagen an den Direktor der Klinik, Herrn Joachim Bayer, den Sie bei noch offenen Fragen auch vorab anrufen können.

Fachklinik Hohenrodt · Herr Joachim Bayer
Breuningerweg 35 · D-7298 Löffburg · Tel. 0 74 46 / 1 81 - 0

Reći ćete: dječji hir. Ali i ispoljavanje naravi koja, nesvjesno, hoće nametnuti svoju volju da se drugi pokoravaju njezinim hirovima. Popuštajući djetinjoj samovolji, kako bi se mogao izroditi mali satrap u vlastitom domu čijim se zahtjevima mora u svemu udovoljiti. A kasnije? Nije bez značenja bio uspravan, ponosni stav maloga komandanta. Mati je svojim postupkom učinila da se ta nesretna sklonost djeteta dalje ne razvija. I medicina je bila vrlo uspješna.

Spomenutim zgodama o svojoj djeci M. Trapp donosi ovaj zaključak o odgovoru:

Među najsuptilnije trenutke u odgoju djece spada onaj u kojem morate odlučiti hoćete li ih istući ili nećete. Nekim su dragim mališanima batine potrebne i ništa ih ne može zamijeniti. Druge međutim gotovo nikad ne smijete ni krivo pogledati. Lorlinjoj sestri dovoljno je bilo prijekorno reći „Ali, Illi“ (naš nadimak za Rosemarie) i osjećajna bi se dušica već kupala u moru suza. Stara poslovice „Šiba je u raju rasla“ podsjeća na onu biblijsku izreku „tko šteti šibu, mrzi na sina svog“. Nadajmo se da će se svijet uskoro okaniti eksperimentiranja na području odgoja i liberalnih ideja po kojima „jadna i nesretna djeca“ uvijek moraju činiti ono što hoće; u tim se slučajevima dječja volja osakaćuje svojim vlastitim hirovima.

Ovo je samo jedna strana odgoja Trappovih, pa bi bilo potpuno pogrešno

zaključiti da su oni svoju djecu odgajali samo ovom metodom. Naprotiv. Njihov je odgovor bio nadahnut sasvim drugim duhom.

Roditelji su sami djeci prednjačili kako da žrtvama budu gospodari nad samim sobom i kako njima ugoditi Bogu – i to praktičnim, korisnim i izvedivim žrtvama, koje su i roditelje i djecu duhovno izgrađivale. Evo što Marija Trapp o tome pripovijeda:

Nešto prije Pepelnice moj muž i ja mogli smo o tome što bismo trebali raditi s djecom za vrijeme korizme.

– Znaš što mi zapravo nedostaje? rekao je Georg. Katolici ne čitaju toliko Bibliju kao protestanti. Želio bih da mi djeca potpuno upoznaju Sveto pismo (on je postao vjernik samo godinu dana prije mog dolaska u obitelj). Počnimo s Novim zavjetom. Zajedno ćemo ga čitati svake večeri do Uskrsa. I mislim da ću prestati pušiti, odlučiti na kraju, a nakon te ozbiljne najave ote mu se tako težak uzdah da mi se učinilo kao da dolazi iz dubine zemlje. Bio je naime strastveni pušač.

Plemenitost traži plemenitost.

– Onda ja neću pogledati bombone i kolače, javim se ja, a moj uzdah nije bio nimalo lakši, jer sam ja, pak, veliki ljubitelj slatkiša.

– Djeca neka sama izaberu svoj način trpljenja, zaključio je Georg, a bilo je vrlo zanimljivo pratiti kako se stvari od-

vijaju. Iz načina kako je pojedinac reagirao, ocrtavao se cijeli karakter u formiranju.

– Neću štipati Johannu i neću pljuvati Wernera sve do Uskrsa, odlučila jedna glavica praktična duha. I bilo ju je prilično teško uvjeriti kako to ni u kom slučaju nije neka nadljudska plemenitost, već njezina dužnost.

Jedna njena starija sestra javi se srdačno i oduševljeno: Nositi ću mlađima školske torbe, neću uopće jesti desert, molit ću tri krunice dnevno i... – Nju je pak teško bilo uvjeriti da ne smije toliko obećavati, jer što više obećanja zadaš, imaš manje šansi da ijedno održiš.

I ovdje se vidi kako su razboritost i nadzor roditelja nužni da se dijete pravilno odgaja i u samozataji i da dijete upozna dužnosti prema drugima.

– Tih šest tjedana protekli su nam divno. Zajedničko čitanje Evanđelja bio je zaista izvrstan potez. Pokazalo se da je ta knjiga nad knjigama jedina na cijelom svijetu koju četverogodišnja djevojčica sluša s ushićenim interesom, dok svi filozofi još nisu doprli do dna njene božanske mudrosti.

Tko pročitava Trappovu knjigu vidjet će kako je ovo upoznavanje s Evanđeljem imalo za cijelu obitelj upravo neslućene posljedice: stvorilo je u njoj divno duhovno ozračje i usmjerilo sve članove zajednice k vrhunaravnom cilju, k savršenoj ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Josip Visković

Naši mladomisnici

Vlč. Georg Spreitzer

Na svetkovinu Navještenja Marijina, 25. ožujka 1987., zaređen je u Zagrebu za svećenika **Georg (Djuro) Spreitzer**, sin oca Volksdeutschera i majke Hrvatice. Mladu je Misu slavio u svojoj župi Sv. Ulriha i Afre kraj Augsburga, 5. srpnja ove godine. Od 15. svibnja radi kao hrvatski dušobrižnik u biskupiji Innsbruck (Austrija).

Vlč. Spreitzer poznat je dijelu naše hrvatske katoličke zajednice u Njemačkoj još od svršetka šezdesetih godina. Naime, god. 1969. radio je u Neltentalu kao tvornički radnik i tumač za naše ljude u toj tvornici. Upoznao se s ondašnjim aachenskim hrvatskim misionarom fra Dominkom Radićem i bio mu desna ruka u pastoralnom i socijalnom poslu. U aachenskom bazenu bio je u to vrijeme pri ruci mnogim hrvatskim misionarima u njihovu radu za našega čovjeka. Tu se i zagrijao za svećenički poziv i zavolio vjeru, jezik i

domoljublje svoje majke Hrvatice. Na spomen-sličici u povodu svoje mlade Mise napisao je riječi velikoga sv. Augustina: „U nužnom jedinstvu, u sumnjama sloboda, u svemu pak ljubav.“ Čestitamo!

Vlč. Djuro Spreitzer na grobu kardinala Stepinca

Vlč. Miljenko Babaić

U župnoj crkvi Uznesenja Bl. Djevice Marije u Blatu na Cetini, općina Omiš, slavio je svoju prvu sv. Misu 9. kolovoza 1987. godine vlč. **Miljenko Babaić**, svećenik dubrovačke biskupije. Na Misi je bio iznimno velik broj vjernika i svećenika među kojima i p. Bernardo Dukić, hrvatski naddušobrižnik u Njemačkoj.

Teološki studij završio je u Eichstättu (Bavarska), a široj hrvatskoj javnosti u Njemačkoj, posebno mladima, poznat je kao višekratni član žirija na Vjeronaučnim olimpijadama u Frankfurtu i Offenbachu. Naše iskrene čestitke i zahvalnost vlč. Miljenku!

„Porcijun-cola“

Fra Jure doleti pa komandira: „Zapiši sad ovu šaljivu – moš sastavit štogod za ‘Živu zajednicu’!“ Čim mu pukne kakva vedra zgoda iz mladosti ili iz života u tuđini, skoči navrat nanos do meme, a ja revno bilježim.

„Kako je naš narod neuk! Oša sam ljudima u zatvor pa sam positijsa i Pilipova sina – sve to dičurlija, ko zbog noža, ko zbog krađe il droge. Pilip me zaklinja da pitam Matu ono o krađi kompjutera. Dok ti ja robijašima pričam o blagdanu Gospe od Anđela, spomenem i prošćenje Porciunkule, one crkvice u kasnijoj bazilici Asiza, di je Frano, ležeć na goljoj zemlji, godine 1226. izdanio svetu dušu. Porciunkula, što će reć djelić il baština svetog Frane, slavi se uvijek u kolo-vozu, baš ka u nas na Visovcu nasrid Krke. A znaš što me oni upitaše? ‘Nisu nam u zatvoru nikad dali pit taku colu – u kojem automatu moš izvuć porcijun te dobre cole?’“

Iako Pilip – običan radnik, osijedio u Njemačkoj, lica puna dubokih nabora – vodi stalnu borbu sa svoja dva sina, u nevolji im ipak hrli u pomoć. Dok stariji, Jozo, ima vječno cure u glavi, mlađi, Mato, zanima se samo za kompjutere, televizijske igre i za video-filmove, o čemu Pilip nema ni pojma. Kako je Mato još na zanatu – nikad prebijene pare u džepu – „uzeo“ on kradom koji put u „Kaufhofu“ neke skupe dijelove, ali ga na kraju uhvatilo i strpalo u zatvor. Pilip mu prijetio da će ga razbaštiniti pa mu neće iza smrti ostaviti ni jednu sobu svojeg hotela, ali na koncu ipak zamoli fra Juru za pomoć. „Ajđ da čujemo i drugo zvono!“ veli fra Jure pa ode do Pilipova hotela.

Kad naši ljudi u tuđini ostare, onda il se bace na „krank“ i „arabajclos“, il otvore firmicu, kiosk il restorančić, a neki kao Pilip probaju s hotelom. Godinama živi u dvokatnom, višesobnom stanu stare kućerine iza „banofa“, ‘di vrag tikve sadi’, kako veli fra Jure. Za sebe zauzeo dvije sobe, a ostale iznajmljuje „turistima“, koji bez papira dođu u Njemačku, da uhvate koju marku. Kao mnogi drugi lisci, zapazio i Pilip veliku potrebu prenoćišta, pa on strpa pet-šest radnika u jednu sobicu i kasira po sobi puno maraka mjesečno. „Šta ‘oš bolje neg vlastiti hotel?’“ hvališe se on nedjeljom iza Mise. „Nisam tolko zaradio ni dok sam

krampa na baušteli!“ Fra Jure mu otkreše onda: „Nisu Čifuti i Švabe najgori kućegazde!“ Zaradi Pilip dakle dobro na „hotelu“, al i brzo potroši. Ne samo da puši kao Turčin, po tri paklića na dan, i cijele noći slavi velike pijače sa svojim „gostima“, nego zna se on zaletiti i u kockarnice. Žena Jage ne usudi se pred svojim pašom otvoriti „gubicu“, ali dečki zbog profućkanih para brzo dođu s ocem u svađu. Oni bi radije sve potrošili na cure i kompjutere.

Jasno, nije to jedini izvor stalnog spora u kući. Svuda se stari i mladi grizu kao psi i mačke. Pilip se drži prošlosti kao pijan plota, pa traži da sve teče kao dosad, a Jozo i Mate jedva mogu dočekati da dođu na red, da počnu vlastiti život, ali posve drugačije nego Pilip. On stalno galami o nemoralu mladog naraštaja i o nepoštivanju starosti, a sinovi odvrću drsko: „Što ti razumiš o sadašnjici? Dok si čuvao krave oko Dervente i tjerao s bosanskim konjićima lubenice u Slavoniju, nije još bilo ni radija, kamo li kompjutera!“

Kao svi suparnici, oni govore jedni mimo drugih, po onoj – ‘što se više viče, manje se čuje’, pa se Pilip iza svake prepirke povuče uvrijeđen s flašom šljive u svoj čošak. Kao kad se u mladim danima pokeckao sa ženom, pa onda šutke svaki u srcu postavljao pitanja i sam davao odgovore i tako nijemo nastavljao beskraju svađu, i sad je Pilip uvjeren, da je u pravu. Ali nitko nije samo crna ovca obitelji, niti je mladež onako „pokvarena“ kako stari misle, a ni odrasli onako odbojni i strogi, kako mladi tvrde. „Jednima fali juha, drugima pijat“, rekao bi fra Jure. U većini slučajeva dosta bi bio tapšaj po ramenu, i svijet je opet u redu – kako u sporu između Amerike i Rusije, tako između „starinskog“ biskupa Lefebra i „modernog“ pape Ivana Pavla.

Pilip često dolazi u misiju pa se tužaka na svoje sinove i kuka kako je prije sve bilo bolje. Fra Jure ga miri: „Pilipe moj, iz doba Kulina bana, gle ovi moj otrcani latinski molitvenik! Draži mi od svi moderni brevira! Kad zorom ustanem, sidnem pri Mise i glasno iz njeg recitiram koju lipu molitvu. Al svejedno ne smim zahtijev od mlade subraće da i oni iz njeg mole. Neka im njiove džepne knjižice! Glavno da se moli – latinski, rvacki il tunguski! Eto, i molitvenici stare ka i mi, Pilipe, a dica rastu i zriju ka rastovi, da to i ne primitiš!“

Kad se fra Jure onog dana vratio u misiju, više pobjedonosno većs vrata: „Ufatijsa sam Pilipa na lipak! Obratija san ga, ka majka Tereza svoje pogane! Pilip mi da nešto maraka, pa ću uzet avokata i Matu izvadit iz zatvora.“ Ali se na polasku počeo po čelavoj glavi: „Ma biži, šjor Ive, stari su isto nepismeni ka oni mladi u zatvoru! Ni stari Pilip ni’ zna što je Porciunkula! Oni u zatvoru me pitaju za neku porciju cole, a Pilip misli, da su to igračke karte!“ Usudim se ubaciti: „Fra Jure, svi imaju svoje posebne probleme. Život nije lubenica: Jedeš, piješ i još s njom opereš gubicu. Svi su je složeniji neg to fratri sanjaju.“

„Ma biži! Porcijun cole, igračke karte!“ gundfa on prezirno. „Sve to ludo i neuko, mlado ka staro! Na lito, kad jopet budem na otoku Visovcu, držat ću bar tri pridike puku iz Drniša, Knina i Vrlike o svetom Frani i o prošćenju Porciunkule, da im to već jednom sjedne u mozak!“ „Hoće li vas mladi vjernici razumjeti?“ pitam skeptično. „Istina, i mladi znaju“, nastavim, „da je to ‘najlipša fešta na svitu’, i kako je lijepo otići na prošćenje Gospe od Anđela na Visovac: s čamcem preko vode, iza Mise sjesti u hladovinu drevnih stabala il u sjenu crkve, pa bratski ručati i zapjevati, mlado i staro, učeno i neuko. Ali sigurno rijetko koji od tisuću hodočasnika zna, šta je ta vaša Porciunkula. Mladi ljudi misle na budućnost, a ne na dijelić il baštinu svetoga Frane prije 750 godina!“

„Imaš ti pravo!“ veli fra Jure zamišljeno: „Misnik kojiput ima i na predikao-nici tupi osjećaj nemoćnosti, ka da ga od mladi dili glasni potok, pa nit on čuje ni nit oni njega čuju, baš ka kod Pilipa i njegove dice!“ S vrata se još jednom okrene pa će ozbiljno: „Kad budem dobija na Visovcu, međ Roškim slapom i Skradinskim bukom, tiji grob za ovo umorno fratarsko tilo, imat ću vrimena kolko oču, molit ću brez pristanka prid Bogom i prid Gospom od Anđela, da mladi nađu zajedničku rič sa starima. Jer ka što sikiri ni mista u svakoj šumi, tako ne smi nikad postojat razdor međ kršćanskim roditeljima i dicom!“

Ivo Hladek

Naši hodočasnici na jeruzalemskom „Via Dolorosa” s teškim križem – svojim, obiteljskim, našim.

In memoriam

Vječno ćeš živjeti u svom kamenu i nasmijanom nebu

Ivan Raos,
književnik

Ovoga ljeta, 8. srpnja, zacijelo je brojne potresla vijest o smrti velikog hrvatskog književnika **Ivana Raosa**.

I kada Ti putuje prijatelj Tvoj, kada otputuje onamo kamo nam je svima poći, nije baš lako. Ta bolna činjenica postala je 8. srpnja stvarnost.

S Ivanom Raosom prestalo je kucati jedno plemenito srce, srce čovjeka vjernika, srce koje je za svakog bilo otvoreno a na poseban način za nas pečalbare, za njegove drage „Gastarbajtere”. Možda kao nijedan drugi hrvatski književnik I. Raos osjećao je, dijelio i opisivao sudbinu svojih Gastarbeiters. Ne samo da je opisivao nego je i više puta i u više navrata našao vremena za svoje Gastarbajtere i zajedno s njima proboravio po nekoliko dana.

Vjerujem da će brojni bar u mislima osviježiti i prisjetiti se dragih susreta s pokojnim Raosom i onog studentskog u Welmerskirchenu i onih u Stuttgartu, Berlinu, Zürichu...

Ivan Raos, veliki hrvatski književnik, rođen je 1. siječnja 1921. u Dalmatinskoj zagori, u Medovu Docu. Pučku školu završio je u susjednom Grabovcu. Šest godina proveo je u biskupijskom sjemeništu u Splitu. Maturirao je 1940. Kroz život se probijao kao i brojni drugi sinovi kamenjara. Škrta zemlja ne daje puno, prisiljava poći u bijeli svijet. Već u školskim danima Raos se pojavljuje u hrvatskoj literaturi. Kroz mukotrpan i probijački život, svojim radom postigao je da je dugi niz godina živio u Zagrebu kao slobodan umjetnik, književnik.

Jasno je da svaki čovjek na svijetu voli svoj rodni kraj i vječno sniva o njemu. Da je I. Raos uistinu ljubio svoj rodni kraj, ljude i običaje, svjedoci su njegova brojna djela a na poseban način roman „Prosjaci & sinovi”. I samo onaj tko je i sam nikao u kamenu može u potpunosti razumijeti djela I. Raosa i njegove junake.

I. Raos silno je volio svoj rodni kraj, svoj narod, svoju domovinu. To je posvjedočio u svom bogatom književnom opusu, u povijesti svoga kraja, svoga kamena bez kog Raos nije mogao. Nakon ove doline suza opremljen sv. sakramentima mirno počiva u svom „Vječno nasmijanom nebu”, u svom kamenu Medovu Docu.

Okružen svojim kamenjarom, svojim galantarima, prosjacima, nadničarima, tiho spavaj u kamenu grobu, pokriven kamenom, kamenom s kojim si živio, kamenom koji si oživio, kamenom na

Od 20. do 27. veljače 1988. godine organizira „Živa zajednica”, točnije fra Ignacije Vugdelija, njezin urednik, petnaesto, jubilarno hodočašće hrvatskih katolika iz Zapadne Evrope u Isusovu zemlju. Smještaj u luksuznim hotelima (Jeruzalem, Tiberija), polupension, svakodnevna i cijelodnevna vožnja modernim autobusima uzduž i poprijeko, ulaznice u poznate muzeje i avionska karta do Tel Aviva i natrag košta samo 1.550,- DM. Koji kane poći neka se prijave uredništvu našega lista najkasnije do 1. siječnja 1988. godine. Broj mjesta je ograničen. Koji se na vrijeme jave sigurno će poći na ovo lijepo hodočašće, hodočašće života možda hodočašće u zemlju Isusovu.

kom si se često puta odmorio, od kog si kuće sazio, s kamenom od kog si žuljave ruke dobio, s kamenom koji ti je bio kolijevka i sada grob. U zagrljaju svog dragog i vječnog kamenjara mirno počivaj u „Vječno nasmijanom nebu”, okićen toplim i hladnim kamenom u kome će vječno živjeti Tvoje osjećajno srce i toplina dragog Ti kamena.

Marija Šimović

**ZZ ŽIVA
ZAJEDNICA**

Herausgeber:
**Kroatisches
Oberseelsorgeamt
in Deutschland**

6000 Frankfurt a.M. 50

An den Drei Steinen 42, Tel. (069) 54 10 46

Verantwortlich: Pater Bernardo Dukić

Redakteur: Pater Ignacije Vugdelija

Redaktionsrat: Ivo Hladek, p. Mato Kljajić,
Stanka Vidačković,
p. Jozo Župić

Jahresbezugspreis: DM 10,- + poštarina

Bankverbindung: Konto Nr. 129072 bei der
Stadtsparkasse Frankfurt (BLZ 500 501 02)

Satz: Fotosatz Service Bauriedl
6082 Mörfelden-Walldorf 2

Druck: Scholl + Klug Druckerei GmbH
6082 Mörfelden-Walldorf 1

Scholl + Klug Druckerei GmbH · 6082 Mörfelden-Walldorf

Postvertriebsstück D 2384 E Gebühr bezahlt: